

Oppfølging av sosialhjelpsmottakere

Eigersund kommune, 2023

INNHOOLD

Oppdraget.....	3
Sammendrag	4
Kommunedirektørens kommentar	10
1 Metode og avgrensning	11
1.1 Sentrale begreper.....	12
2 Fakta og vurderinger	13
2.1 Kommunale og statlige oppfølgingstiltak.....	13
2.2 Blir deltakerne økonomisk uavhengige og kommer de ut i jobb?	33
2.3 Tilbakemeldinger fra sosialhjelpsmottakerne	43
Vedlegg	45

OPPDRAGET

Bestilling:

Kontrollutvalget i Eigersund kommune bestilte i møte 16.01.2023 en forvaltningsrevisjon om temaet «Oppfølging av sosialhjelpsmottakere».

Formål:

Formålet med prosjektet har vært å undersøke om NAV-kontoret i Eigersund evner å gi god oppfølging til sosialhjelpsmottakere, med særlig fokus på unge med aktivitetsplikt og personer med flyktningbakgrunn.

Hovedproblemstilling:

- I hvilken grad gir Eigersund kommune sosialhjelpsmottakere god oppfølging?

Problemstillinger:

- Hvilke tiltak blir benyttet for å aktivisere sosialhjelpsmottakere, og hvordan fungerer tiltakene?
- Hvordan ivaretar den kommunale delen av NAV aktivitetsplikten overfor mottakere under 30 år?
- I hvilken grad blir sosialhjelpsmottakerne mer økonomisk uavhengige, og i hvilken grad kommer de – helt eller delvis – i jobb?
- Hvordan opplever brukerne oppfølgingen de får?

Prosjektleder for dette prosjektet har vært forvaltningsrevisor Frode K. Gøthesen. Rapporten er kvalitetssikret av oppdragsansvarlig, Svein Kvalvåg og revisjonsdirektør, Rune Haukaas.

SAMMENDRAG

Formålet med prosjektet

Formålet med prosjektet har vært å undersøke om NAV Dalane i Eigersund evner å gi god oppfølging til sosialhjelpsmottakere, med særlig fokus på unge med aktivitetsplikt og personer med flyktningbakgrunn.

Hovedbudskap/konklusjoner

- Eigersund kommune gir god oppfølging til sosialhjelpsmottakere;
 - Eigersund kommune ivaretar aktivitetsplikten til sosialhjelpsmottakere under 30 år i tråd med lovens krav og tilbyr egne tiltak til denne gruppen. I tillegg har kommunen et eget tiltak rettet mot sosialhjelpsmottakere med svake norskferdigheter, herunder personer med flyktningbakgrunn.
 - Unge under 30 år og innvandrere fra land utenfor EØS-området som står utenfor arbeid eller utdanning, gis prioritert i NAV.
 - Brukerne forteller at de gjennom tiltakene får verdifull hjelp til å komme seg i utdanning eller arbeid.
- Men oppfølgingen kan bli bedre på visse punkter;
 - Med få plasser i tiltaket Jobbmestring som i hovedsak består av personer med flyktningbakgrunn, blir tiltaket forbeholdt de svakeste, noe som gir lang oppholdstid og begrensede resultater. Et alternativ kan være å rette tiltaket mot personer med noe større sjanser for overgang til utdanning og arbeid, og således få mer igjen for ressursinnsatsen.
 - Sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt skal vurderes for Kvalifiseringsprogram før iverksettelse av aktivitetsplikt, men dette er en vurdering som ikke blir dokumentert¹. Vi ser også at Kvalifiseringsprogram benyttes i mindre grad enn i andre kommuner, og bruken overfor unge med aktivitetsplikt og flyktninger er kraftig redusert de siste årene.
- Kombinert med generelt høy prisvekst, har et høyt antall bosatte flyktninger bidratt til flere sosialhjelpsmottakere i Eigersund. Dette til tross for et bedret arbeidsmarked. De to siste årene har Eigersund bosatt et betydelig høyere antall flyktninger enn snittet i kommunegruppa, Rogaland og landet. NAV opplyser at en høy andel av deltakerne i introduksjonsprogrammet har behov for sosialhjelp, ved siden av introduksjonsstøtten.

¹ Kvalifiseringsprogram kan sies å være både en ytelse og en type oppfølging, og er en rettighet for personer som fyller vilkårene etter sosialtjenesteloven § 29. Deltakelse i Kvalifiseringsprogrammet kan innebære bruk av både kommunale og statlige tiltak

- Kommunen har nådd sitt eget mål for dem som avsluttet introduksjonsprogrammet for 1 år siden. For dem som avsluttet programmet for tre og fem år siden, er målsettingen imidlertid ikke nådd.

Prioriterte grupper og egne tiltak

Vår gjennomgang viser at sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn gis prioritet i NAV. Ved knapphet på tiltak blir begge gruppene prioritert, og de ansatte setter av tid til oppfølging i tråd med behov.

I regi av AKS Kompetanse har Eigersund kommune valgt å tilby egne tiltak forbeholdt sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og sosialhjelpsmottakere med svake norskerdigheter. Dette er tiltakene «Veien til arbeid» og «Jobbmestring». Sistnevnte retter seg mot brukere hvor svake norskerdigheter vanskeliggjør bruk av andre NAV-tiltak, og blant deltakerne har de fleste flyktningbakgrunn. Begge tiltakene har som formål å øke sjansene for overgang til utdanning eller arbeid.

- **Oppfølging av sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt (tiltaket Veien til arbeid)**

I tidsperioden 01.01.2020 til 31.12.2022 har AKS gitt oppfølging til 31 sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt, gjennom tiltaket Veien til arbeid. Av disse er 23 avsluttet, hvor 14 er avsluttet til jobb eller skole. Gjennomsnittlig oppholdstid i tiltaket er i overkant av åtte måneder. Under Korona-pandemien er aktivitetsplikten i perioder ikke blitt gjort gjeldende, og omfanget av aktivitetstilbudet har i disse periodene blitt redusert. AKS presiserer at dette kan ha påvirket oppholdstiden noe.

- **Oppfølging av sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn (tiltaket Jobbmestring)**

I tidsperioden 2021-22 har AKS fulgt opp 9 deltakere i tiltaket Jobbmestring, med en gjennomsnittlig oppholdstid på 13,3 måneder. Med kun seks plasser tilgjengelige til enhver tid, er statistikkgrunnlaget begrenset. Resultatene så langt viser at to er avsluttet og 1 har fått jobb. Sammenlignet med tiltaket forbeholdt sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt, ser vi at gjennomsnittlig oppholdstid er høyere. Både NAV og AKS mener at resultatene kan bli bedre med flere plasser. Så lenge tiltaket har få plasser, må tiltaket forbeholdes de sosialhjelpsmottakerne som står lengst borte fra utdanning og arbeid. Men det fremheves også at tiltakene Veien til arbeid og Jobbmestring er viktige for å få kartlagt den enkelte deltaker, og for å få klarhet i hva som eventuelt hindrer en overgang til utdanning eller arbeid.

Brukerne av tilbudene melder om at de får et godt utbytte av tiltakene ved at de får mange gode råd og tips, og at tilbudene er mer å skape struktur i hverdagen. Men vårt inntrykk er at resultatene av tiltaket Jobbmestring kunne vært bedre. Dette er et tiltak som har fungert i over to år, med en gjennomsnittlig oppholdstid på 13,3 måneder. Når det kun er 1 deltaker som så langt har fått til en overgang til arbeid, kan man stille spørsmålsteget ved om resultatene står i forhold til ressursinnsatsen. Et alternativ kan være å henvise personer til tiltaket som anses å ha større sjanser til å få til en overgang til utdanning og arbeid, og således få økt gjennomstrømning og bedre resultater. Dett kan være en måte utnytte ressursene som går med til dette på en bedre måte.

Oppfølging gjennom tildeling av Kvalifiseringsprogram

Et annet viktig virkemiddel for å få til en overgang til utdanning eller arbeid er tildeling av Kvalifiseringsprogrammet. Resultatene for Kvalifiseringsprogrammet viser en prosentandel med overgang til arbeid eller utdanning på 32 prosent (dette gjelder brukere av KVP generelt). Tilsvarende tall for Stavanger viser en prosentandel med overgang til arbeid eller utdanning på 53 prosent i 2022².

Målt i *Antall mottakere av kvalifiseringsstønad per 1000 innbyggere 18-66 år* ligger Eigersund forholdsvis lavt, sammenlignet med Rogalands- og landsnittet. Vi ser også at bruken av Kvalifiseringsprogram overfor de prioriterte gruppene har gått ned. Mens andelen med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn var 37 prosent i 2019, var andelen i 2022 redusert til 12 prosent. NAV oppgir at tildeling av kvalifiseringsprogram er mest aktuelt for de over 30 år, siden yngre ofte vil ha behov for utredning av helsemessige utfordringer, men medgir samtidig at de kan bli flinkere til å benytte dette tiltaket. Etter vår vurdering bør bruken av programmet økes, både generelt og blant de prioriterte gruppene.

I henhold til *Nasjonale mål- og hovedprioriteringer for de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen i 2022* skal sosialhjelpssøkere vurderes for Kvalifiseringsprogram før en eventuell iverksettelse av aktivitetsplikt, og denne vurderingen skal dokumenteres. Vår gjennomgang viser at NAV Dalane ikke dokumenterer hvorvidt sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt er blitt vurdert for Kvalifiseringsprogram. Hvorvidt sosialhjelpssøkerne er blitt vurdert for Kvalifiseringsprogram er dermed noe usikkert. Etter vår vurdering har kommunen her et forbedringspotensial.

I hvilken grad sosialhjelpsmottakerne blir mer økonomisk uavhengige

Selv om antallet arbeidsledige har gått kraftig ned i Eigersund, har antallet mottakere av økonomisk sosialhjelp gått opp. Dette gjelder både i aldersgruppen 18-24 år og 20-66 år.

² Dette er tall innhentet i forbindelse med et forvaltningsrevisjonsprosjekt i Stavanger kommune våren 2023.

I denne sammenheng er det viktig å være klar over at antallet sosialhjelpsmottakere påvirkes av en rekke faktorer. For det første skal økonomisk sosialhjelp utbetales ved behov. Med andre ord er dette noe mottakeren har en lovfestet rett til. I tillegg vil den økonomiske utviklingen generelt, og eventuelle endringer i kriterier for tildeling og størrelsen på statlige ytelser ha stor betydning. Verdt å nevne er at sosialhjelp kan utbetales som hovedinntekt eller som supplerende. Sistnevnte kan for eksempel være aktuelt for aleneforsørgere som er i jobb, men som har behov for økonomisk støtte. Fra NAV blir det påpekt at økningen i stor grad skyldes økte bokostnader generelt (økte strømutfgifter, matutfgifter mv.), og at flere av denne grunn får behov for økonomisk sosialhjelp.

I vår gjennomgang ser vi at antallet sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn har økt, noe som trolig kan relateres til et rekordhøyt antall bosatte flyktninger i Eigersund. Målt i antall bosatte flyktninger per 1000 innbyggere, endte Eigersund i 2022 på 11,1, mens tilsvarende tall for kommunegruppa var 5,0. Rogalands- og landssnittet endte for øvrig på 6,7 og 5,7. NAV Dalane opplyser at en høy andel deltakere i introduksjonsprogrammet har behov for supplerende sosialhjelp, da introduksjonsstøtten utgjør kun 15 000 kr netto per måned. I stor grad gjelder dette deltakere med omsorg for barn³. I tillegg til økte bokostnader generelt, som nevnt ovenfor, bidrar også økningen i antallet bosatte flyktninger til flere sosialhjelpsmottakere.

Målt i andel med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde har andelen (uavhengig av alders- og målgrupper) holdt seg forholdsvis stabil på i overkant av 40 prosent⁴. Dette gjelder for øvrig ikke i 2021, da andelen ble redusert til 29 prosent. Fra NAV får vi opplyst at nedgangen i 2021 først og fremst kan relateres til forlengelse og styrking av statlige ordninger som arbeidsavklaringspenger og dagpenger under Korona-pandemien. Dette ble strammet inn igjen i 2022.

Av 448 mottakere av sosialhjelp i 2022 har 191 flyktningbakgrunn⁵. Blant sosialhjelpsmottakerne med flyktningbakgrunn har 58 prosent (111 av 191) sosialhjelp som hovedinntekt, mens resterende 42 prosent har sosialhjelp som supplerende inntekt. Sammenlignet med sosialhjelpsmottakere generelt, ser vi at andelen med sosialhjelp som hovedinntekt er noe høyere blant sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn.

³ Eigersund kommune følger statens veiledende satser for sosialstønad ved omsorg for barn, og foretar ingen avkortning for barn nummer 2 eller fler.

⁴ I Eigersund var andelen 41,6 prosent, kommunegruppa 38,6 prosent, Rogaland 39,1 prosent og landssnittet på 36,9 prosent.

⁵ Fra NAV får vi opplyst at det er svært få, om ingen, som havner i begge kategoriene (kategoriene «sosialhjelpsmottaker med aktivitetsplikt» og «sosialhjelpsmottaker med flyktningbakgrunn»). Blant mange sosialhjelpsmottakere under 30 år, som i utgangspunktet er omfattet av aktivitetsplikt, er det en stor andel som får unntak fra aktivitetsplikten grunnet skolegang, deltidsjobb eller annen aktivitet.

Ivaretagelse av aktivitetsplikten

I forbindelse med prosjektet har vi foretatt en manuell gjennomgang av mottakere av sosialhjelp som er aktuelle for aktivitetsplikt. I praksis vil dette si mottakere under 30 år⁶. Vår gjennomgang viser at samtlige er blitt fulgt opp av ansatte i NAV, i tråd med lovens krav til oppfølging/aktivitet. En viktig del av oppfølgingen har vært å finne ut hva som hindrer vedkommende å komme i arbeid, utdanning eller aktivitet.

Oppfølging av langtidsmottakere med flyktningbakgrunn

I tillegg har vi i forbindelse med prosjektet sett nærmere sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn. I 2022 utgjorde disse som nevnt 191 personer. Den manuelle gjennomgangen av disse har vi avgrenset til personer som har mottatt sosialhjelp mer enn 6 måneder, og som har bodd i Eigersund mer enn fem år. Vår gjennomgang viser at de fleste er under 50 år, og at om lag halvparten står oppført med en forholdsvis omfattende tiltakshistorikk. Etter vår vurdering indikerer tiltakshistorikken at NAV prioriterer denne gruppen i sin arbeidsrettede oppfølging.

I gjennomgangen ser vi også at om lag halvparten har svake norskerdigheter som en sentral hindring for overgang til utdanning eller arbeid. Her presiserer NAV at det kun er de som ikke kan nyttiggjøre seg andre tiltak i NAV som henvises til tiltaket Jobbmestring, siden det er få plasser og lav gjennomstrømning i dette tiltaket. I følge NAV og AKS er det flere som kunne dratt nytte av et tiltak som Jobbmestring, men siden antallet tilgjengelige plasser er begrenset, vil det ikke være mulig å gi disse dette tilbudet. Etter vår vurdering reiser dette spørsmålet om tiltaket Jobbmestring rettes inn mot rett målgruppe, og om tiltaket isteden bør rettes mot de som har noe større sjanser for å få til en overgang til utdanning eller arbeid.

Brukeropplevelser

I henhold til *Inkluderings- og integreringsplan 2016-19* som fremdeles er gjeldende, er det et mål at blant dem som avsluttet introduksjonsprogrammet for 1 år siden, skal 55 prosent ha fått til en overgang til utdanning eller arbeid. Tall fra Inkluderings- og mangfolddirektoratet viser at dette målet er nådd, med en prosentandel i Eigersund på nøyaktig 55 prosent. I kommunens plan heter det videre at for dem som avsluttet programmet for tre år siden, skal andelen være 70 prosent. Her ser at måltallet ikke er nådd, med prosentandel på 59. Og for dem som avsluttet for fem år siden, skal prosentandelen med overgang til arbeid eller utdanning være 80 prosent. Heller ikke her er målsettingen nådd, med en prosentandel på 75.

Innspill fra sosialhjelpsmottakere

I forbindelse med forvaltningsrevisjonsprosjektet har vi intervjuet 10 tilfeldig valgte sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn. Sosialmottakerne forteller

⁶ Vår gjennomgang er avgrenset til samtlige mottakere i oktober og november 2022.

at de opplever aktivitetstilbudet som nyttig. Brukerne melder om gode erfaringer med tiltakene «Veien til arbeid» og «Jobbmestring». De opplever å bli godt ivaretatt, med ansatte som er interesserte og lydhøre. De intervjuede fremhever at tiltakene er med å skape en struktur på hverdagen, og at det er bra å ha et sted hvor man kan møtes fysisk.

Videre forteller de intervjuede at de opplever samarbeidet mellom de ansatte på tiltakene og veileder fra NAV-kontoret som godt. Begge parter bidrar i arbeidet med å få til en overgang fra utdanning og arbeid, og gir konkrete tips om hvor man kan finne informasjon om utdanningstilbud og ledige jobber mv. På spørsmål om hvordan praksis er dersom deltakerne i «Veien til arbeid» ikke møter til det pliktige aktivitetstilbudet, forteller de intervjuede at de får trekk i stønaden.

Intervjuede som har vært i arbeidstrening forteller at denne har funnet sted på arbeidsplasser hvor de trives og at arbeidsoppgavene har vært relevante med hensyn til interesser og skolebakgrunn. Men flere synes det er demotiverende å jobbe gratis, og opplever at de ikke bli verdsatt på samme måte som de andre på arbeidsplassen. Forutsatt at man er heldig og får tilbud om ansettelse, vil lønnstilskudd være en bedre løsning enn arbeidstrening. De intervjuede tar derfor til orde for at NAV i større grad tilbyr arbeidsgivere lønnstilskudd. Dette tiltaket oppleves mer motiverende, og gir bedre utsikter til en mer varig tilknytning til arbeidslivet, fremheves det.

Vi anbefaler Eigersund kommune å:

- Vurdere tiltak for å nå egen målsetting om sysselsetting blant tidligere deltakere i kommunens introduksjonsprogram tre og fem år etter avsluttet program.
- Vurdere om målgruppen for tiltaket Jobbmestring bør endres i retning av personer med noe større sjanser for å få til en overgang til arbeid eller utdanning.
- Ha økt fokus på å dokumentere på hvorvidt den enkelte er blitt vurdert for tildeling av Kvalifiseringsprogram.

KOMMUNEDIREKTØRENS KOMMENTAR

På oppdrag fra Kontrollutvalget i Eigersund kommune, har Rogaland Revisjon undersøkt om NAV-kontoret i Eigersund evner å gi god oppfølging til sosialhjelpsmottakere, med særlig fokus på unge med aktivitetsplikt og personer med flyktningbakgrunn. Rapporten gir en god og grundig gjennomgang av bestillingen fra Kontrollutvalget, og vil være et godt hjelpemiddel i forbedringsarbeidet i etterkant.

Det kommer frem i rapporten at Eigersund kommune gir tett og god oppfølging til sosialhjelpsmottakere og til brukere med fluktbakgrunn. Rapporten bekrefter, også fra brukers perspektiv, at aktivitetsplikten ivaretas på en individuelt tilpasset og god måte.

Rapporten viser at måloppnåelse til arbeid/ skole etter avsluttet introduksjonsprogram etter ett år er nådd, men at det må jobbes mer med de som avsluttet programmet for tre og fem år siden, da måloppnåelsen for denne gruppen ikke er nådd.

Rapporten er godt belyst og er med på å gi Eigersund kommune og NAV Dalane ett godt innblikk i hva som bør prioriteres fremover.

Rapporten vil være et nyttig arbeidsdokument for kommunen, og peker på viktige forbedringsområder å gripe fatt i. Rogaland Revisjon beskriver i sine anbefalinger at Eigersund kommune bør vurdere tiltak for å nå egen målsetting om sysselsetting blant tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet tre og fem år etter avsluttet program.

Analysen knyttet til tiltaket Jobbmestring viser interessante funn, og er noe som vi vil gripe fatt i umiddelbart. Det samme er dokumentasjon på hvorvidt den enkelte er blitt vurdert for tildeling av Kvalifiseringsprogram.

Når Eigersund kommune nå starter arbeidet med å utarbeide ny Inkluderings- og integreringsplan, vil forvaltningsrevisjonen være et godt og nyttig underlagsdokument i arbeidet.

1 METODE OG AVGRENSNING

I denne forvaltningsrevisjonen har vi undersøkt om NAV Dalane evner å gi god oppfølging til sosialhjelpsmottakere, med særlig fokus på unge sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn. Datakildene består av tilgjengelig dokumentasjon og tallmateriale, supplert med informasjon fremkommet i intervju.

Tallmaterialet er hentet fra KOSTRA og kommunen, og inneholder sammenligninger med snittet i Rogaland og landet. I tillegg til intervju med ansatte, har vi intervjuet et knippe sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og flyktningbakgrunn. Våre funn er vurdert opp mot lovbestemmelser og kommunens politiske og administrative vedtak på området. For å forsterke datagrunnlaget, er problemstillingene belyst gjennom ulike kilder.

I den grad det er mulig, har vi forsøkt å si noe om måloppnåelse/resultater, dvs. virkninger av tiltakene, for å vurdere i hvilken grad sosialhjelpsmottakerne blir økonomisk selvstendige. For å svare på dette har vi brukt tilgjengelig statistikk, satt opp mot tilbakemeldinger framkommet i intervju. En utfordring er at et positivt resultat ikke nødvendigvis trenger å være knyttet til tiltakssatsingen. Det er ikke mulig å vite hva som ville skjedd dersom personene ikke hadde deltatt i tiltakene. For å kunne vurdere dette trenger man vanligvis en kontrollgruppe, noe som ikke er enkelt å få etablert her.

Spørsmålet om i hvilken grad deltakerne blir økonomisk uavhengige og kommer ut i jobb, er forsøkt besvart gjennom to innfallsvinkler. I den grad det er mulig, har vi hentet ut resultater for det enkelte tiltak som settes inn overfor sosialhjelpsmottakerne. I tillegg har vi hentet inn og analysert tall på kommunenivå, med særlig fokus på aldersgruppen under 30 år og personer med flyktningbakgrunn.

I denne sammenheng er det viktig å være klar over at antallet sosialhjelpsmottakere påvirkes av en rekke faktorer. For det første skal økonomisk sosialhjelp utbetales ved behov. Med andre ord er dette noe mottakeren har en lovfestet rett til. I tillegg vil den økonomiske utviklingen generelt og eventuelle endringer i kriterier for tildeling og størrelsen på statlige ytelser, ha stor betydning.

I tråd med vedtatte mandat er prosjektet avgrenset til å omfatte sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt under 30 år og sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn. Mens begge gruppene har en nedre aldersgrense på 18 år, omfatter flyktninggruppen personer både under og over 30 år.

I arbeidet med rapporten har vi dratt vekslers på pågående og nylig gjennomførte forvaltningsrevisjoner i Stavanger, Sandnes og Sola, med beslektede tema. En nærmere omtale av metode og kilder er lagt i rapportens [vedlegg](#).

1.1 SENTRALE BEGREPER

Økonomisk sosialhjelp er en midlertidig ytelse til personer som ikke kan sørge for livsopphold gjennom arbeid eller andre økonomiske rettigheter. Stønadens har som mål å gjøre mottakeren selvhjulpens. Sosialhjelpsmottakere kan ha sosialhjelp som hovedinntekt eller som supplerende inntekt.

Skillet mellom arbeidssøkere og sosialhjelpsmottakere: Et viktig skille i rapporten går mellom arbeidssøkere og sosialhjelpsmottakere. Blant arbeidssøkere vil det kun være en viss andel som har behov for sosialhjelp, og som hovedregel etter utløpet av permitterings- og dagpengeperioden. Som det går fram av rapporten, er antallet personer i gruppen sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt betydelig lavere enn antallet arbeidssøkere under 30 år.

Skillet mellom sosialhjelpsmottakere med og uten aktivitetsplikt: Aktivitetsplikt etter lov om sosiale tjenester ble innført 1. januar 2017, og innebærer at alle kommuner skal sørge for at mottakere av økonomisk sosialhjelp under 30 år er i en eller annen form for aktivitet. Formålet med aktiviteten er tettere oppfølging for å øke den enkeltes mulighet for overgang til utdanning eller arbeid. Når vi i rapporten benytter begrepet «sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt», er dette underforstått personer i alderen 18-30 år, da det i hovedsak er denne aldersgruppen som har aktivitetsplikt⁷.

Skillet mellom introduksjonsloven og integreringsloven: En viktig målsetting med vedtakelsen av ny lov om integrering, med ikrafttredelse 01.01.2021, er å få flere flyktninger med lav utdanning til å bli selvforsørget etter fullført introduksjonsprogram. Sammenlignet med introduksjonslovens bestemmelser, gir integreringsloven rom for økt individuell tilpasning, og bosettingskommunen skal sette et sluttmaal for den enkeltes deltakelse i introduksjonsprogrammet. Endringene skal bidra til at flere får mulighet til å fullføre grunnskole og/eller videregående opplæring, og dermed bli kvalifisert til høyere utdanning eller arbeid. Begge lovene er fremdeles gjeldende, men mens introduksjonsloven gjelder for bosatte flyktninger med vedtak om opphold datert før 01.01.2020, gjelder integreringsloven for bosatte flyktninger med vedtak om opphold etter denne dato.

⁷ Da aktivitetsplikten ble innført i 2017, var denne rettet mot aldersgruppen 18-30 år. Sosialtjenesteloven gir imidlertid mulighet til å stille vilkår også for mottakere av sosialhjelp over 30 år, men da under visse forutsetninger.

2 FAKTA OG VURDERINGER

2.1 KOMMUNALE OG STATLIGE OPPFØLGINGSTILTAK

2.1.1 REVISJONSKRITERIER

I henhold til Partnerskapsavtalen mellom Eigersund kommune og Arbeids- og velferdsetaten i Rogaland står det at NAV Dalane skal arbeide for «å for å få flere innbyggere i arbeid og aktivitet, og færre på stønad». I henhold til Mål- og disponeringsbrev for 2023 skal følgende grupper prioriteres for arbeidsrettet bistand:

- Unge under 30 år
- Innvandrere fra land utenfor EØS-området (landgruppe 3)
- Langtidsledige
- Personer med nedsatt arbeidsevne, herunder mottakere av AAP

I Kommunebrev fra Arbeids- og velferdsdirektoratet 2023 heter det at «Unge under 30 år som står utenfor arbeid og utdanning er en prioritert gruppe i NAV».

I *Nasjonale mål- og hovedprioriteringer for de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen i 2022* heter det at personer som søker om økonomisk sosialhjelp og får vilkår om aktivitet, skal vurderes for Kvalifiseringsprogram før iverksettelse av aktivitetsplikt⁸. At Kvalifiseringsprogram er vurdert, skal dokumenteres.

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (det vil si krav eller forventninger til kommunens arbeid):

- Unge under 30 år og innvandrere fra land utenfor EØS-området som står utenfor arbeid eller utdanning, skal gis prioritert i NAV.
- Sosialhjelpsmottakere som står utenfor arbeid eller utdanning, skal tilbys tiltak som øker sjansene for en overgang til utdanning eller arbeid.
- Sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt skal vurderes for Kvalifiseringsprogram før iverksettelse av aktivitetsplikten, og vurderingen skal være dokumentert.

⁸ Kommunebrevet inneholder statens forventninger til kommunenes forvaltning av de sosiale tjenestene.

2.1.2 ET PARTNERSKAP MELLOM STAT OG KOMMUNE

NAV Dalane drives i et partnerskap mellom stat og kommune, og med to eiere er samarbeidet regulert i en lokal partnerskapsavtale. I intervju fremheves det at NAV-kontorets hovedoppgave er oppfølging for arbeid og aktivitet, og både kommunale og statlige tiltak inngår i arbeidet. Intensjonen med NAV, nærmere bestemt å samle arbeidsmarkedstiltak, trygdeytelser og sosialhjelp under samme tak, åpner blant annet for å vurdere behovet for sosialhjelp opp mot statlige ytelser, som for eksempel arbeidsavklaringspenger.

2.1.3 PRIORITERTE GRUPPER

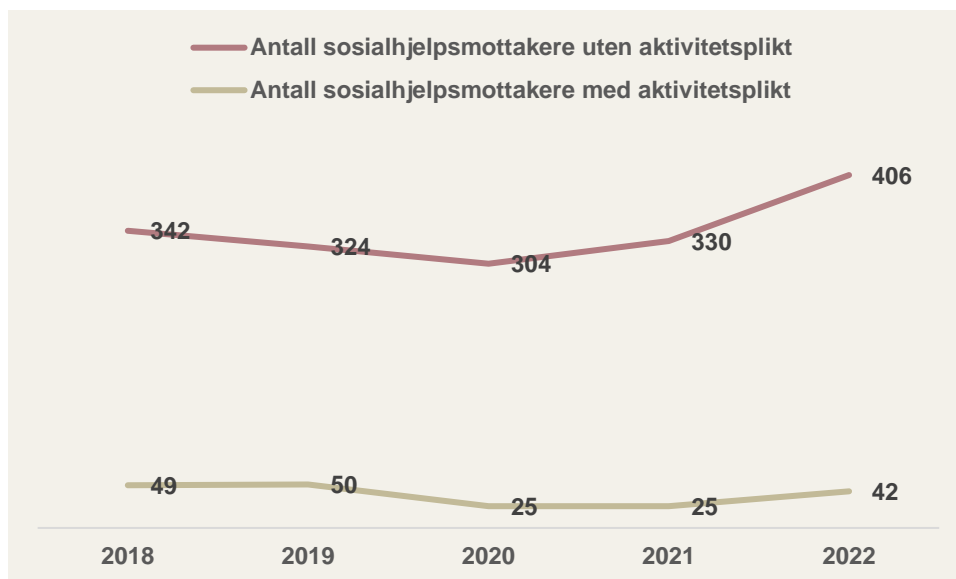
I intervju med NAV Dalane får vi opplyst at brukere under 30 år, samt personer fra land utenfor EØS-området, er prioriterte grupper. NAV opplyser at personer i sistnevnte gruppe i hovedsak er personer med flyktningbakgrunn. De prioriterte gruppene blir kartlagt raskere, får prioritet ved knapphet på tiltak, og de ansatte setter av mer tid til oppfølging av hver enkelt, sammenlignet med andre.

Ved NAV Dalane er det opprettet et eget Ungdomsteam som skal jobbe særskilt overfor brukere under 30 år, og de ansatte er her gitt ansvar for om lag halvparten så mange brukere sammenlignet med andre veiledere, dvs. 30-50, mot normalt 70-100 brukere. Før vi går nærmere inn på hvilke tiltak som benyttes overfor disse prioriterte gruppene, vil vi kort si litt om antallet innenfor hver av de to gruppene i Eigersund kommune;

2.1.4 ANTALLET SOSIALHJELPSMOTTAKERE MED AKTIVITETSPLIKT

Fra 1. januar 2017 er kommunene i henhold til lov om sosiale tjenester pliktig til å stille vilkår om aktivitet for sosialhjelpsmottakere under 30 år. Formålet er å styrke den enkeltes muligheter for overgang til arbeid eller utdanning, eller bli selvforsørget på annen måte. Som vi ser av figuren nedenfor, utgjør gruppen sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt en forholdsvis liten andel av sosialhjelpsmottakerne;

Figur 1 – Antall sosialhjelpsmottakere med og uten aktivitetsplikt i Eigersund

(Kilde: Statistisk sentralbyrå/ Eigersund kommune)

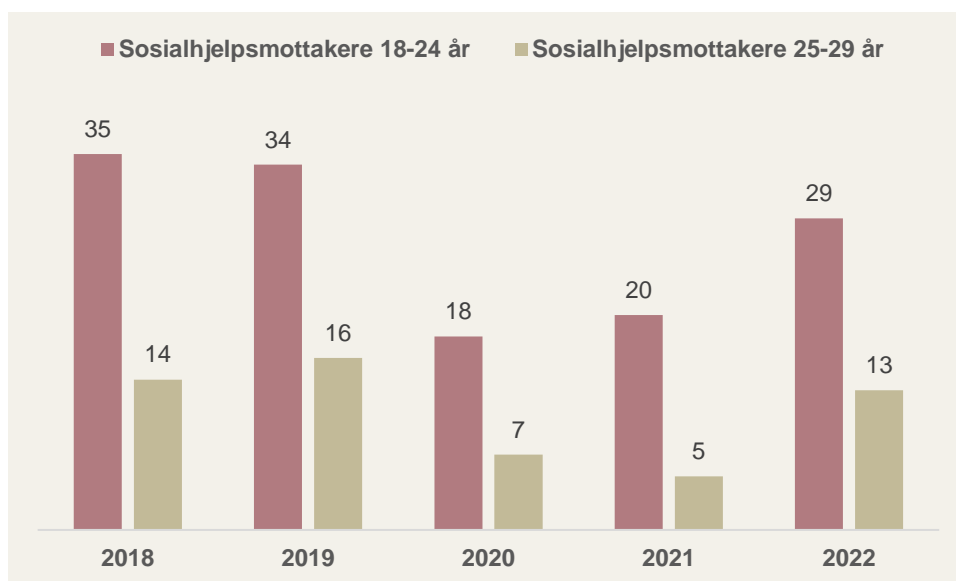
I 2022 utgjorde andelen sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt 10 prosent av det totale antallet på 448. Sosialhjelpsmottakere som er aktuelle for aktivitetsplikt er som nevnt personer under 30 år, og som ikke allerede er i aktivitet. Fra NAV får vi opplyst at unntak fra aktivitetsplikten kan være aktuelt for:

- Personer med store og åpenbare tilleggsproblemer (somatikk, psykiatri- og rusproblemer).
- Elever med rett til videregående opplæring, men som er henvist til Oppfølgingstjenesten.
- Personer som mottar sosialhjelp som en engangsyttelse (for eksempel til dekning av tannbehandling) eller som mottar en liten supplering til egen inntekt.

Unntak markeres i fagsystemet, men i intervju får vi opplyst at NAV Dalane ikke fører noen statistikk over omfanget. Det vil derfor ikke være mulig å få en oversikt over prosentandelen som får unntak.

I KOSTRA finner vi tall på sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt fordelt på alder. Fra NAV får vi opplyst at antallet i aldersgruppen 25-29 år som hovedregel vil være lavere, siden det er flere i denne aldersgruppen som er ferdig kartlagt av NAV, og resultatet av kartleggingen kan være innvilgelse av unntak som nevnt ovenfor.

Figur 2 - Antall sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt fordelt på alder

(Kilde: KOSTRA, SSB)

Med lave totaltall, jamfør forrige figur, blir tallene enda lavere om vi deler dem inn i to aldersgrupper. Under Korona-pandemien ser vi en nedgang. Vi får opplyst at nedgangen skyldes at gruppen ble prioritert for andre ytelser.

At det totale antallet sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt er lavt, bekreftes også av en manuell gjennomgang vi har gjennomført. I forbindelse med prosjektet har vi sett nærmere på antallet mottakere av økonomisk sosialhjelp i aldersgruppen 18-30 år i et gitt tidsrom, nærmere bestemt fra 01.10.2022 til 30.11.2022. I dette tidsrommet mottok 79 personer i alderen 18-30 år økonomisk sosialhjelp, enten som hovedinntekt, supplerende inntekt eller som en engangsyttelse⁹. Innad i gruppen fordeler disse seg slik per oktober/ november 2022:

- 15 har fått fritatt grunnet helse/ rusutfordringer
- 58 har fått unntak grunnet skole, deltakelse i Kvalifiseringsprogram, jobb, oppfølging fra NAV eller de har mottatt sosialhjelp som en engangsutbetaling (for eksempel til dekning av tannlegeutgifter)
- 6 er kategorisert til å være omfattet av aktivitetsplikten

I henhold til lov om sosiale tjenester er det anledning til å stille vilkår for økonomisk sosialhjelp også for mottakere over 30 år. I tilhørende rundskriv (nummer 35) blir det presisert at økonomisk sosialhjelp er en rettighet for dem som ikke har andre muligheter til å forsørge seg selv, og at hjelpen derfor i utgangspunktet skal gis uten vilkår. Vilkår kan likevel settes dersom dette kan

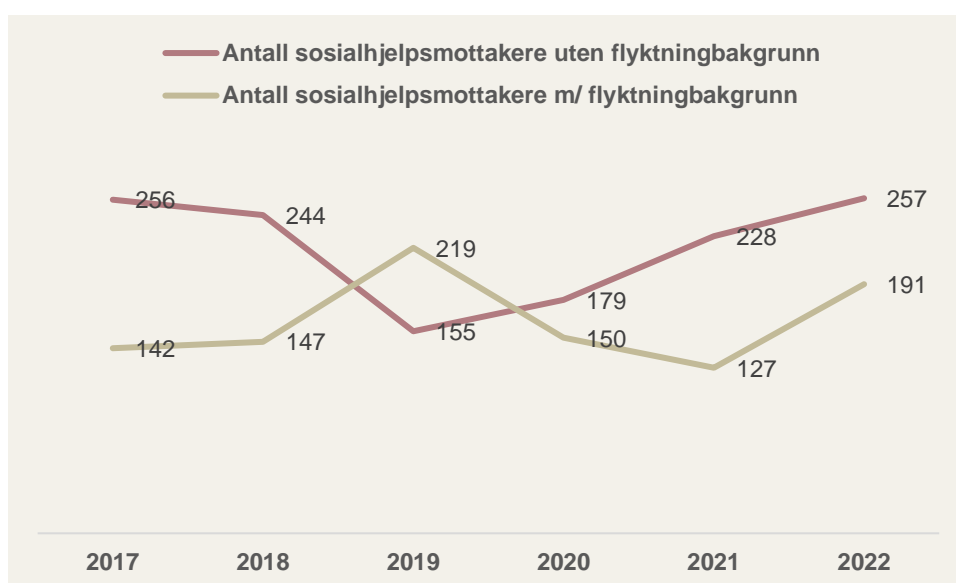
⁹ Av disse har 35 innvandrerbakgrunn, herunder 30 med flyktingbakgrunn.

bidra til å motivere og påvirke tjenestemottakeren til å komme seg ut av en vanskelig livssituasjon. Videre heter det at vilkår skal fastsettes i samarbeid med tjenestemottakeren, men at dette ikke er en forutsetning. I intervju får vi opplyst at NAV Dalane sjelden velger å sette vilkår for personer over 30 år. Hvis vilkår benyttes, skal dette være for å gi økt motivasjon.

2.1.5 ANTALLET SOSIALHJELPSMOTTAKERE MED FLYKTNINGBAKGRUNN

Figuren nedenfor viser den historiske utviklingen i antallet sosialhjelpsmottakere i Eigersund, med eller uten flyktningbakgrunn. Tallmaterialet omfatter både mottakere av sosialhjelp som hovedinntekt og supplerende inntekt;

Figur 3 - Antallet sosialhjelpsmottakere med og uten flyktningbakgrunn i Eigersund kommune

(Kilde: Eigersund kommune)

Totalt mottok 448 personer økonomisk sosialhjelp i 2022. Av disse hadde 191 flyktningbakgrunn, det vil si 43 prosent. Fra NAV får vi opplyst at blant de 191 befinner 50 seg i alderen 18-30 år.

Ved bosetting av flyktninger er det en viktig oppgave for NAV å vurdere om flyktningene har behov for tjenester i henhold til lov om sosiale tjenester¹⁰. Etter introduksjonsloven er den enkelte kommune pliktig til å tilby et helårlig introduksjonsprogram på fulltid. Programmet skal gi deltakerne grunnleggende ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsliv og mulighet til å delta i

¹⁰ Kommuner som takker ja til å bosette flyktninger, mottar integreringstilskudd fra staten i bosettingsåret og fire påfølgende år. Tilskuddet skal dekke kommunens gjennomsnittlige utgifter i femårsperioden, til blant annet innvander- og flyktningkontortjenester, bolig- og administrasjonstjenester, sysselsettingstiltak, sosiale tjenester (inkludert økonomisk sosialhjelp), barneverntjenester, tolketjenester, barnehagetjenester, helsetjenester, foruten kultur- og ungdomstiltak.

utdanning og arbeid. Så lenge flyktningene deltar i programmet, har de krav på introduksjonsstønad, og stønaden vil erstatte sosialhjelp som inntekt for nyankomne flyktninger. På årsbasis er stønaden lik to ganger folketrygdens grunnbeløp, og regnes som skattepliktig inntekt. Men i motsetning til sosialhjelp, beholdes stønaden dersom deltakeren tar seg en jobb ved siden av introduksjonsprogrammet.

Flyktninger som deltar i introduksjonsprogrammet kan ha behov for supplerende sosialhjelp ved siden av introduksjonsstønaden. Som hovedregel gjelder dette deltakere med barn. Dersom vedkommende selv ikke makter å få til en overgang til utdanning eller arbeid etter fullført introduksjonsprogram, blir vedkommende overført til NAV for videre oppfølging¹¹. Mens noen får sosialhjelp som hovedinntekt, vil andre kun ha behov for supplerende sosialhjelp. NAV opplyser i intervju at det for mange deltakere som har fullført introduksjonsprogrammet vil det være enklere å skaffe seg en deltidsjobb enn en fulltidsjobb direkte etter fullført program. I praksis innebærer dette at de dermed ikke blir selvhjulpne økonomisk, men vil ha behov for supplerende sosialhjelp.

2.1.6 KARTLEGGING

I intervju får vi opplyst at NAV gjennomfører kartleggingssamtaler kort tid etter at sosialhjelpssøker tar kontakt. Overfor nye søkere er dette fast praksis, da det i denne fasen vil være behov for mer informasjon. I kartleggingssamtalen innhentes;

- personalia (sivilstatus, forsørgeransvar mm)
- årsak til henvendelse
- økonomisk situasjon
- utdanning og arbeidserfaring
- familiesituasjon og boligforhold
- helse/rus el. andre forhold som har betydning for arbeidsevnen

Alle søkere blir oppfordret til å registrere seg som arbeidssøkere, og i henhold til NAV Dalanes egne rutiner skal det da etableres et samarbeid mellom veileder på kommunal og statlig side i NAV. Her heter det at «ved ny sosialhjelpssøknad tar saksbehandler for økonomisk sosialhjelp kontakt med veileder for arbeidsrettet oppfølging». Formålet er koordinert og rask avklaring og kartlegging, og sikre at den kommunale og statlige veilederen jobber sammen om brukeren fra starten av. Ved NAV Dalane får den enkelte sosialhjelpssøker med andre ord to veiledere, hvor

¹¹ Eigersund kommune tilbyr i dag grunnskoleopplæring eller videregående opplæring som en del av introduksjonsprogrammet, og flere velger videregående opplæring eller fullføring av grunnskole også etter endt introduksjonsprogram, noe som utløser stipend fra Statens Lånekasse. Mange flyktninger klarer dermed å bli selvforsørget gjennom deltidsarbeid og utdanningsløp som gir flyktningstipend.

den ene har ansvaret for sosialfaglig oppfølging/økonomisk sosialhjelp, mens den andre har ansvaret for arbeidsrettet oppfølging.

Begge veilederne har tilgang til sosialhjelpsmottakerens aktivitetsplan, hvor de statlige oppfølgingstiltakene står registrert. NAV Dalane opererer ikke med konkrete frister for oppfølging av nye sosialhjelpssøkere, men forteller at oppfølgingen starter innen fem arbeidsdager.

De vanligste inntektssikringsordningene for unge under 30 år som står utenfor utdanning eller arbeid vil være Kvalifiseringsprogrammet, arbeidsavklaringspenger eller sosialhjelp. Oppfølgingen som gis handler ikke bare om avklaring i forhold til jobb eller utdanning, men også om avklaring av andre rettigheter, som for eksempel retten til arbeidsavklaringspenger. For NAV vil det være en viktig oppgave å sjekke alle muligheter for økonomisk selvforsørgelse. Har vedkommende rett på arbeidsavklaringspenger, vil det ikke være behov for økonomisk sosialhjelp, men de fleste vil ha behov for økonomisk sosialhjelp inntil det er avklart hvilke ytelser de har krav på.

De ansatte i NAV fremhever at arbeidet med å få sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn over til utdanning eller arbeid, ikke bare handler om et godt samarbeid internt, men også om et godt samarbeid eksternt. Dette inkluderer arbeidsgivere, kommunale og statlige helsetjenester, fylkeskommunen (videregående skoler og Oppfølgingstjenesten) og kriminalomsorgen. NAV Dalane samarbeider også med private og offentlige tiltaksarrangører.

I det følgende vil vi gå nærmere inn på de viktigste kommunale og statlige tiltakene som benyttes overfor sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og mottakere med flyktningbakgrunn. I den grad det er mulig, vil vi også se på resultatene av disse. Overfor de prioriterte gruppene tilbys i hovedsak følgende:

- Kommunale tiltak. Dette er i hovedsak aktivitetstilbud i regi av AKS, som er eid av blant annet Eigersund kommune¹².
- Statlige tiltak i regi av NAV:
 - Arbeidstrening
 - Lønnstilskudd

¹² AKS Arbeid AS og AKS Kompetanse AS er eid av de fire kommunene i Dalane. Mens Eigersund kommune har 63,75 prosent av eierandelene, har Lund og Sokndal en lik eierandel med 11,9 %. Bjerkreim kommune eier de resterende 12,46%. AKS Arbeid AS og AKS Kompetanse AS ble stiftet i 2021 og springer ut fra det tidligere Uninor-konsernet og det avviklede selskapet Arbeidskompetanse og Service AS (AKS)

- Oppfølgingstiltak
- Opplæringstiltak

2.1.7 KOMMUNALE TILTAK I REGI AV AKS

Veilederne ved NAV-kontoret kartlegger, avklarer behov og søker vedkommende inn på aktivitetstilbud i regi AKS Kompetanse. Sistnevnte tilbyr følgende gruppetilbud m/ arbeidsleder:

- «Veien til arbeid» - Forbeholdt unge sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt
- «Jobbmestring» - Forbeholdt sosialhjelpsmottakere med store språkvansker
- «Ja, vi kan!» - Forbeholdt sosialhjelpsmottakere med rus og/eller psykiske helseutfordringer

Felles for tiltakene er at oppfølgingsarbeidet er rettet mot å få til en overgang til utdanning eller arbeid. Dette inkluderer også å beholde en jobb eller å fortsette på påbegynt utdanning. I intervju oppgir AKS at de også tilbyr hjelp og støtte til tidligere deltakere som har begynt i utdanning eller arbeid. Dette gjelder særlig deltakere i tiltaket rettet mot personer med rus og/eller psykiske helseutfordringer.

Samtlige tre tiltak er lyst ut av Eigersund kommune i åpne anbudskonkurranser. Tiltakene er etablert på ulike tidspunkt, og startet som prosjekter hvor kommunen har søkt om tilskuddsmidler. I inneværende kontraktperiode har Eigersund valgt å prioritere midler til å drifte tilbudet «Ja, vi kan!», slik at dette ikke lenger finansieres av tilskuddsmidler.

AKS deltar i styringsmøter med representanter fra NAV Dalane og kommunene, og i intervju oppgir begge parter å være fornøyde med samarbeidet. Aktivitetstilbudene er regulert i ulike samarbeidsavtaler, som hver har ulik avtaleperiode¹³:

- «Veien til arbeid» har 12 plasser, med avtaleperiode 01.01.2020-01.09.2023
- «Jobbmestring» har 6 plasser, med avtaleperiode 14.06.2022-14.06.2024
- «Ja, vi kan!» har 12 plasser, med avtaleperiode 01.01.2020-31.12.2023

2.1.8 VEIEN TIL ARBEID

Veien til arbeid startet opp 1. september 2020. I intervju med AKS får vi opplyst at selv om hovedmålgruppen for tiltaket er sosialhjelpsmottakere under 30 år, kan tiltaket også benyttes

¹³ AKS opplyser at antallet økes dersom det er ønskelig I inneværende leveranse har Eigersund valgt å kjøpe dette antallet

overfor mottakere over 30 år ved ledig kapasitet. Inngangskriteriet er at deltakerne mottar økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt eller som supplerende inntekt.

Deltakelse innbefatter kartlegging, veiledning og jobbredde aktiviteter. Dette er blant annet karriereveiledning, bistand til jobbsøking og utarbeidelse av CV, samt intervju-trening. De ansatte sørger også for ukentlige temadager, hvor deltakerne får undervisning i tema som personlig økonomi, helse og kosthold, motivasjon mv.

Et sentralt mål for AKS er å komme raskt i kontakt med potensielle arbeidsgivere for oppstart i arbeidspraksis eller jobb, og støtten den enkelte deltaker får fra jobbkonsulenten blir tilpasset individuelt. Eksempelvis kan noen ha behov for at jobbkonsulenten kontakter arbeidsgiver og får i stand et intervju, og ved behov kan konsulenten være med i intervjuet. I oppstarten på arbeidsplassen bidrar konsulenten med tilrettelegging, og følger opp både deltaker og arbeidsgiver. I startfasen kan dette innebære å hente/bringe til og fra arbeidsplassen.

I intervju fremhever AKS at de legger vekt på å foreta en grundig kartlegging og veiledning i forkant, både i lag med deltakeren og arbeidsgiveren, før oppstart i bedriften/virksomheten. Valg av arbeidsgiver skal være gjennomtenkt og et bevisst valg, for å få til en «god match». AKS vektlegger kartlegging av den enkelte brukers interesser og ferdigheter, for å sikre at både deltakeren og virksomheten/bedriften ser nytteverdien av arbeidsoppholdet, noe som er viktig for motivasjonen til de involverte partene. En viktig del av arbeidet er å utarbeide en plan for oppholdet som skal sikre maksimalt utbytte for begge parter. I intervju oppgir AKS å ha inngått intensjonsavtaler med i overkant av 300 arbeidsgivere, for å lykkes med den individuelle tilpasningen.

Samtidig vil det ofte herske noe usikkerhet om arbeidsforholdet vil fungere. Er helsen god nok, er norskferdighetene tilstrekkelige og er oppmøte-kompetansen på plass? Som hovedregel skal deltakeren ha en 100 prosent stilling, men redusert stilling benyttes også. Sistnevnte kan for eksempel være aktuelt dersom arbeidet anses ekstra fysisk krevende eller vedkommende har fått konstatert nedsatt arbeidsevne.

Ved arbeidstrening tegnes en kontrakt på minimum tre måneder, med en maksimal varighet på ett år. Ansatte som følger opp deltakere i arbeidstrening, forteller at de forsøker å være «på hugget» og at de kontakter vedkommende jevnlig for oppmuntring og støtte underveis. Dette inkluderer også besøk på arbeidsplassen for å se hvordan det går. Har vedkommende det han eller hun trenger? Er det nødvendig med flere tilpasninger, som for eksempel at stillingen reduseres eller økes? I intervju fremhever de ansatte at en god dialog med både deltaker og arbeidsgiver er viktig for å sikre trivsel og «rause» arbeidsgivere.

NAV Dalane opplyser i intervju at deres opplevelse er at det som regel alltid er ledige plasser på dette tiltaket når de tar kontakt, og at antallet plasser dermed er i tråd med behovet. Dette gjør det mulig å sette inn tiltaket raskt. NAV forteller at dersom søknaden er registrert og vedkommende ikke har åpenbare helsemessige utfordringer, kan deltakelse i tiltaket settes i verk påfølgende dag. AKS på sin side fremhever i intervju at det er deres ønske at kommunen alltid benytter de plassene som måtte være tilgjengelige til enhver tid.

Tabell 1 – Antallet som er fulgt opp av AKS i tiltaket Veien til arbeid i tidsperioden 2020-22

	Antall personer fulgt opp totalt i perioden	Antall personer avsluttet totalt i perioden	Antall personer avsluttet til jobb eller skole	Aktive per 23.02.2023	Gjennomsnittlig oppholdstid i tiltaket i mnd.
Veien til arbeid (12 plasser)	31	23	14	10	8,1

(Kilde: Eigersund kommune/ AKS¹⁴)

Siden oppstart og frem til 31.12.2022 har AKS gjennom tiltaket Veien til arbeid fulgt opp 31 personer. Av disse er 23 avsluttet, hvor 14 har avsluttet til jobb eller skole. Resterende har flyttet fra kommunen eller blitt overført til andre ytelser/ videre oppfølging fra NAV. Gjennomsnittlig oppholdstid i tiltaket er i overkant av åtte måneder, noe som er kortere enn for deltakerne i tiltaket forbeholdt sosialhjelpsmottakere med språkvansker (tiltaket Jobbmestring som omtales i neste kapittel).

Verdt å nevne er at under Korona-pandemien er aktivitetsplikten i perioder ikke blitt gjort gjeldende, og omfanget av aktivitetstilbudet har i perioder blitt redusert. Oppfølging ble da gitt per telefon, epost, chat eller ved hjelp av videosamtaler, får vi opplyst. Dette kan ha forlenget oppholdstiden for deltakerne noe.

2.1.9 TILTAKET JOBBMESTRING

Målgruppen for tiltaket Jobbmestring er personer med innvandrerbakgrunn i alderen 18-67 år, hvor manglende norskerferdigheter og skolebakgrunn/arbeidserfaring er til hinder for overgang til utdanning eller arbeid. Mange av deltakerne i tiltaket er mottakere av økonomisk sosialhjelp, men

¹⁴ Totaltallet på 31 inkluderer personer som fremdeles er aktive i tilbudet.

dette er ikke et kriterium. Innsøkingen skjer via NAV, og vi får opplyst at personer som har barn blir prioritert.

For veilederne i tiltaket er det viktig å komme i posisjon og få undersøkt hva som skal til for å få til en overgang. En sentral del av oppfølgingen er å få kartlagt behov: Er det behov for mer norskopplæring, er det helseutfordringer som gjør seg gjeldende eller trenger vedkommende hjelp til jobbsøking? Eller er det andre forhold, som for eksempel transportutfordringer grunnet manglende sertifikat?

I oppfølgingsarbeidet samarbeider de ansatte i AKS ikke bare med NAV Dalane og kommunen, men også lege/fastlege, Oppfølgingstjenesten og Dalane videregående skole. I tillegg kan tolketjenester bli involvert¹⁵. I intervju får vi opplyst at de som blir tatt inn i tiltaket ofte er personer som har brukt opp sine rettigheter til norsk- og/eller grunnskoleopplæring, og hvor NAV har prøvd en rekke tiltak. Dersom språkutviklingen har stoppet opp, blir det viktig å få kartlagt eventuelle årsaker til dette. Avdekkes helseutfordringer, kan det bli aktuelt å vurdere om vedkommende har krav på andre ytelser.

Med mål om fast arbeid får deltakerne mulighet til å prøve seg i midlertidige stillinger eller tilkallingsvikariatier hvor de mottar lønn. Dette muliggjøres gjennom bruk av lønnstilskudd og mentortilskudd fra NAV. I samarbeid med arbeidsgiver legger AKS vekt på å få til individuelt tilpassede løsninger, siden deltakerne ofte mangler både norskferdigheter, kompetanse og arbeidserfaring.

Målet er å finne arbeid vedkommende kan utføre. I praksis er dette ofte praktiske jobber hvor det ikke stilles høye krav til norskferdigheter. Men for å finne løsninger som fungerer vil det være nødvendig med noe prøving og feiling, for å se hvilke oppgaver som passer best. De ansatte i AKS fremhever at arbeidsforholdet skal være en vinn-vinn-situasjon, for både arbeidstaker og arbeidsgiver. Av denne grunn er det viktig at hensikten med arbeidsoppholdet er tydeliggjort for begge parter.

¹⁵ I tiltaket «Jobbmestring» benyttes tolke-tjenester ved behov. Eksempelvis kan det ved oppstart hos arbeidsgiver være behov for dette for å sørge for at partene blir trygge på at instruksjoner og HMS-krav er forstått.

Tabell 2 – Antallet som er fulgt opp i tiltaket Jobbmestring i tidsperioden 2021-22 og resultater

	Antall fulgt opp i tilbudet totalt	Antall personer avsluttet totalt i perioden	Antall personer avsluttet til jobb	Aktive per 23.02.2023	Gjennomsnittlig oppholdstid i tiltaket i mnd.
Jobbmestring (6 plasser)	9	2	1	6	13,3

(Kilde: Eigersund kommune/ AKS)

Med kun seks plasser tilgjengelig til enhver tid, blir statistikkgrunlaget begrenset. Kun to har avsluttet, hvorav én har avsluttet til jobb. Gjennomsnittlig oppholdstid i tiltaket er på om lag 13 måneder.

I intervju fremhever AKS at dette er et tiltak som benyttes når alt annet av opplæring og tiltak er prøvd ut. Av denne grunn kan deltakerne være en utfordrende gruppe med hensyn til målsettingen om en overgang til utdanning eller arbeid. Dette bekreftes også av de ansatte i NAV Dalane som er henvisningsinstans. Samtidig mener begge parter at gjennomsnittlig oppholdstid ideelt sett burde vært lavere, slik at flere kunne dratt nytte av tiltaket. Men omløpshastigheten har også en sammenheng med antallet plasser, fremheves det. Siden tiltaket har få plasser benyttes tiltaket per i dag overfor personer som står lengst fra arbeid eller utdanning, men med flere plasser, vil målgruppen kunne utvides til personer som ikke står fullt så langt fra arbeid eller utdanning. De intervjuede mener dette vil redusere oppholdstiden.

Selv om hovedmålet er overgang til utdanning eller arbeid, kan det også være aktuelt å avslutte til medisinsk behandling eller til annen type oppfølging. I så fall blir vedkommende tilbakeført til NAV for videre utredning og vurdering. En viktig funksjon med både Veien til arbeid og Jobbmestring er således å få kartlagt utfordringer og behov, og for noen kan deltakelse være et nødvendig steg i en lengre oppfølgingsprosess. Det kan også være personer som flytter, får barn, begynner i militæret etc.

For hver deltaker utarbeides halvårsrapporter og en sluttrapport, som sendes til NAV-kontoret. I intervju forteller de ansatte ved NAV Dalane at de er fornøyde med disse rapportene, og at de gir verdifull informasjon i det videre oppfølgingsarbeidet.

2.1.10 KVALIFISERINGSPROGRAMMET

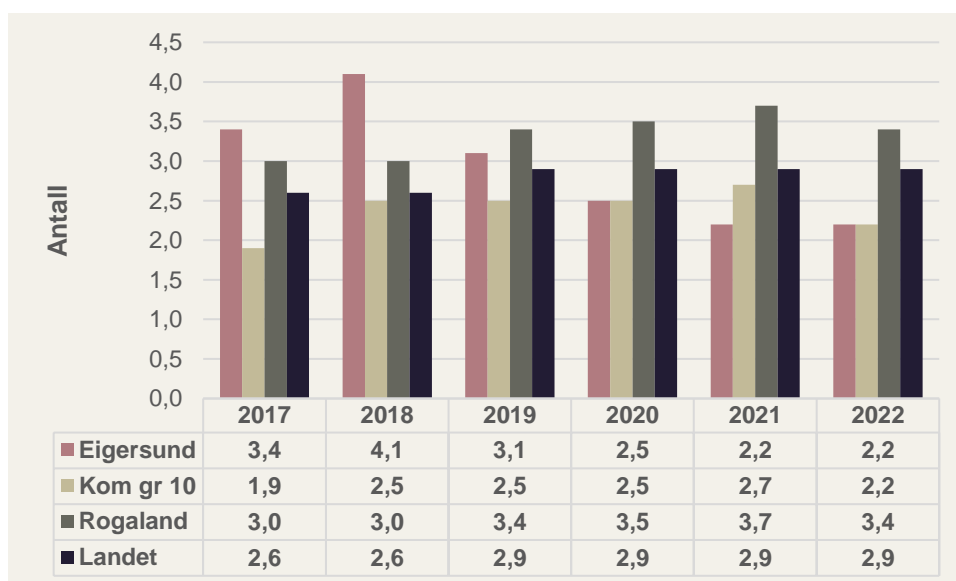
Kvalifiseringsprogrammet kan sies å være både en ytelse og en type oppfølging, og er en rettighet for personer som fyller vilkårene etter sosialtjenesteloven § 29. Kvalifiseringsprogrammet er ikke å regne som et tiltak, men er et program hvor kommunale og statlige tiltak inngår. I stedet for sosialhjelp, mottar den enkelte kvalifiseringspenger. Programmet er en del av kommunens sosialhjelpsbudsjett, men kommunen mottar statlige tilskudd.

Felles for personer som er aktuelle for tildeling av Kvalifiseringsprogrammet er at de står utenfor utdanning eller arbeid, og at de trenger ekstra tilretteleggingstiltak og oppfølging i en periode. Tildeling av Kvalifiseringsprogrammet innebærer tett oppfølging, hvor NAV-veileder er gitt rom for hyppigere kontakt sammenlignet med andre brukere i NAV.

Kvalifiseringsprogrammet skal være på fulltid, og her handler det om å få kartlagt hva som hindrer en overgang til utdanning eller arbeid. For mange vil det være tale om helseutfordringer som fordrer ulike tilretteleggings- og kvalifiseringstiltak. For eksempel vil det være mulig å legge inn trening eller behandling som en del av arbeidsdagen. Mens noen går fra sosialhjelp til deltakelse i Kvalifiseringsprogrammet (og mottar kvalifiseringsstønad), kan programmet også benyttes som et middel for å forebygge behov for sosialhjelp.

Som hovedregel tildeles Kvalifiseringsprogrammet for ett år om gangen, men programmet kan forlenges til maksimalt to år. Som vi ser av figuren nedenfor, er det til dels store variasjoner i hvilken grad kommunene tilbyr Kvalifiseringsprogrammet;

Figur 4 - Antallet mottakere av kvalifiseringsstønad per 1000 innbyggere 18-66 år

(Kilde: KOSTRA¹⁶)

Fra NAV får vi opplyst at bruken av Kvalifiseringsprogrammet varierer over tid som følge av individuelle variasjoner, men at variasjonen også kan ha sammenheng med hvor stor oppmerksomhet tiltaket er blitt viet blant de ansatte til enhver tid. Siden toppåret 2018 er andelen i Eigersund tilnærmet halvert, og kommunen ligger nå på linje med snittet i kommunegruppa, men under Rogalands- og landsnittet.

I intervju fremhever NAV Dalane at dette er som forventet, da det er mer naturlig å sammenligne Eigersund med kommunegruppa enn med fylkes- og landsnittet. I kommunegruppa finner vi kommuner med samme størrelse og rammebetingelser. Videre blir det fremhevet at dersom deltakerne skal ta utdanning som en del av programmet, vil det som regel medføre pendleravstand. Dette kan bidra til å begrense bruken noe, fremheves det.

Som nevnt innledningsvis stiller *Nasjonale mål- og hovedprioriteringer for de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen i 2022* (Oppdragsbrev 2022), krav om at sosialhjelpssøkere med vilkår om aktivitet skal vurderes for Kvalifiseringsprogram. Nærmere bestemt skal deltakelse i Kvalifiseringsprogram vurderes før iverksettelse av aktivitetsplikten, og at Kvalifiseringsprogram er vurdert skal dokumenteres. Sammenlignet med offisielle tall hentet fra KOSTRA, jamfør figur 4, er oversikten nedenfor basert på en manuell optelling¹⁷;

Tabell 3 – Bruken av Kvalifiseringsprogrammet blant sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn i Eigersund kommune

	2019	2020	2021	2022	2023
Antallet deltakere i Kvalifiseringsprogram totalt	30	31	32	28	25
Med aktivitetsplikt/ flyktningbakgrunn	11	10	5	5	3
Andel med aktivitetsplikt/ flyktningbakgrunn	37 %	33 %	16 %	18 %	12 %

(Kilde: NAV Dalane)

¹⁶ På denne indikatoren finnes kun tall for aldersgruppen 18-66 år i KOSTRA/ Framsikt

¹⁷ Fra NAV Dalane får vi opplyst at deltakere i programmet som oppfyller begge kriterier, det vil si at de både har aktivitetsplikt (er under 30 år) og har flyktningbakgrunn, kun er telt én gang. Men samtidig kan det være deltakere som er telt innenfor to kalenderår. Oversikten nedenfor er med andre ord ikke helt presis, men er likevel tatt med for å gi oss et bilde av i hvilken grad Kvalifiseringsprogram blir benyttet overfor sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn.

Oversikten viser først og fremst at bruken av Kvalifiseringsprogrammet overfor de prioriterte gruppene har gått ned. I intervju fremhever NAV Dalane at de fleste som får tildelt Kvalifiseringsprogrammet er over 30 år. Overfor yngre vil det være mer aktuelt å få utredet helsemessige utfordringer og arbeidsevne, noe som gjør innvilgelse av arbeidsavklaringspenger mer aktuelt. Men som nevnt forsøker NAV Dalane å gi jevnlige påminnelser til de ansatte om å motivere brukere for deltakelse i programmet, og de oppgir selv at de kan bli bedre på dette.

Basert på en manuell gjennomgang av samtlige deltakere i Kvalifiseringsprogrammet siste seks år, har vi undersøkt hva deltakerne har gått til etter avsluttet program;

Tabell 4 - Resultater Kvalifiseringsprogrammet. Oversikten omfatter alle innbyggere/ aldersgrupper

	2019	2020	2021	2022
Jobb	43 %	13 %	22 %	32 %
Arbeidsavklaringspenger	3 %	13 %	13 %	14 %
Sosialhjelp	0	0	0	4 %
Flyttet	3 %	10 %	0	0
Skole	3 %	7 %	0	0
Annet	0	3 %	6 %	4 %

(Kilde: NAV Dalane)

Oversikten viser at 32 prosent gikk over til arbeid i 2022. NAV Dalane fremhever at dette er et program som tildeles de som står lengst borte fra utdanning og arbeid, og at en overgang av denne grunn er krevende å få til. En prosentandel på 32 må sies å være bra, fremheves det¹⁸. I sosialtjenesteloven stilles det krav om at kommunen skal tilby Kvalifiseringsprogrammet til alle som fyller vilkårene for å delta, men det er ikke fastsatt noe nasjonalt mål for hvor stor andel som skal gå videre til arbeid eller utdanning.

I intervju forteller NAV Dalane at de har informert internt om at Kvalifiseringsprogrammet skal vurderes før vedtak om aktivitetsplikt fattes, men at det hittil ikke vært praksis å dokumentere dette. NAV Dalane sitter dermed ikke med dokumentasjon som viser at

¹⁸ Tilsvarende tall for Sola og Stavanger i 2022 er henholdsvis 60 prosent og 53 prosent.

Kvalifiseringsprogrammet er vurdert overfor sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt. Etter at NAV Dalane i forbindelse med forvaltningsrevisjonen ble gjort oppmerksom på kravet som fremgår av Kommunebrevet 2022, ønsker de å innføre dette som en fast rutine. Kravet om dokumentasjon fremgår som nevnt av kommunebrevet fra statlig hold, nærmere bestemt *Nasjonale mål- og hovedprioriteringer for de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen i 2022*.

2.1.11 STATLIGE TILTAK

Hittil har vi konsentrert oss om kommunale tiltak som settes inn overfor sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og flyktningbakgrunn. Som nevnt innledningsvis benyttes også statlige tiltak, og de kommunale og statlige tiltakene kombineres på ulike måter. I det følgende skal vi ikke revidere de statlige tiltakene, men de er relevante for å få en forståelse av NAV sin samlede innsats overfor de prioriterte gruppene.

For mange vil det være aktuelt med en lengre tiltakskjede, som ofte starter med det kommunale tiltaket «Veien til arbeid», for deretter å gå over til statlige tiltak som arbeidstrening eller lønnstilskudd. I intervju fremhever NAV at de på denne måten kombinerer kommunale og statlige tiltak. Ved tildeling av statlige tiltak mottas for øvrig tiltakspenger, men vedkommende vil ofte ha behov for supplerende sosialhjelp i tillegg.

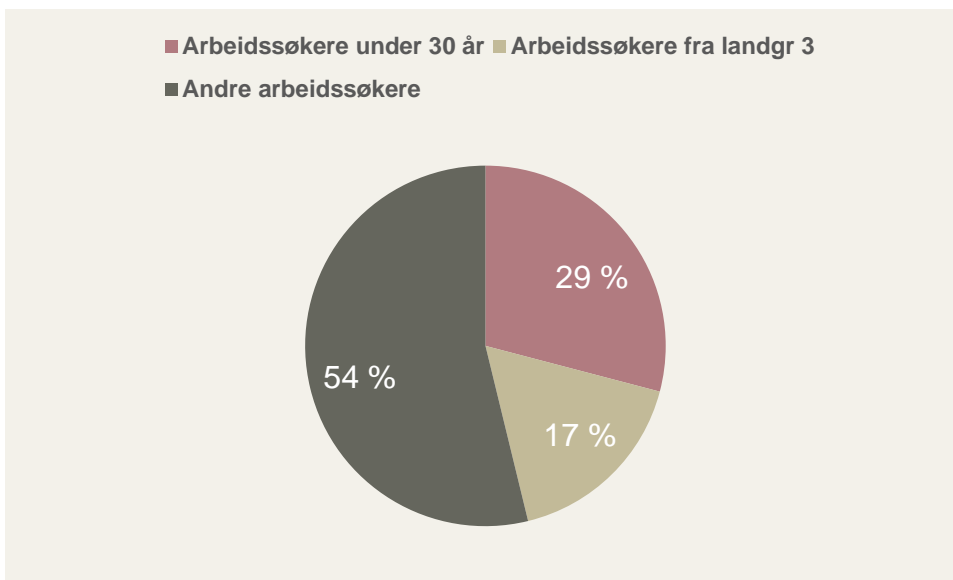
Statlige tiltak fordeles mellom de ulike NAV kontorene i fylket av NAV Rogaland, og tiltaksbudsjettet til NAV Rogaland er i hovedsak todelt. Mens den ene delen går til innkjøp av felles kurs som fordeles mellom kontorene, går resterende til innkjøp av tiltaksplasser fra private tiltaksleverandører, som tildeles det enkelte kontor/kommune¹⁹. NAV benytter her tildelingsmodeller som baserer seg på arbeidsledighetstall og sammensetningen av arbeidsledigheten i den enkelte kontor/kommune, måned for måned. Dette er nærmere bestemt antall ordinære arbeidsledige, antall med nedsatt arbeidsevne, antall unge arbeidsledige og antall arbeidsledige fra landgruppe 3 (utenfor EU/ EØS). Disse gruppene får ulik vektning.

For å få en oversikt over statlige tiltak, vil det være nødvendig utvide målgruppen fra sosialhjelpsmottakere til arbeidssøkere generelt. Sistnevnte er en betydelig større gruppe målt i antall. Figurene nedenfor viser kun et «øyeblikksbilde», da bruken av statlige tiltak varierer fra måned til måned.

¹⁹ Statlige oppfølgingstiltak leveres i stor grad av eksterne tiltaksleverandører på oppdrag for NAV Rogaland, og tiltaksplassene fordeles etter påmelding. Fra NAV får vi opplyst at det som regel er lagt inn i avtalen med tiltaksleverandøren at antallet tiltaksplasser kan justeres ved behov.

Fra NAV Dalane får vi opplyst at det per april 2023 er registrert 894 arbeidssøkere. Av disse er 260 under 30 år og 153 er fra landgruppe 3 (land utenfor EU²⁰). Dette gir følgende prosentvise fordeling;

Figur 5 - Andel under 30 år og andel fra landgruppe 3, av det totale antallet arbeidssøkere. Status per april 2023

(Kilde: NAV Dalane)

Av det totale antallet arbeidssøkere, utgjør arbeidssøkere under 30 år 29 prosent, mens arbeidssøkere fra landgruppe 3 utgjør 17 prosent. Videre får vi opplyst at av 894 arbeidssøkere totalt, deltar 174 i statlige tiltak. Oversikten nedenfor viser hvordan disse 174 arbeidssøkerne fordeler seg på ulike statlige tiltak;

Figur 6 - Bruken av statlige tiltak overfor arbeidssøkere generelt per april 2023

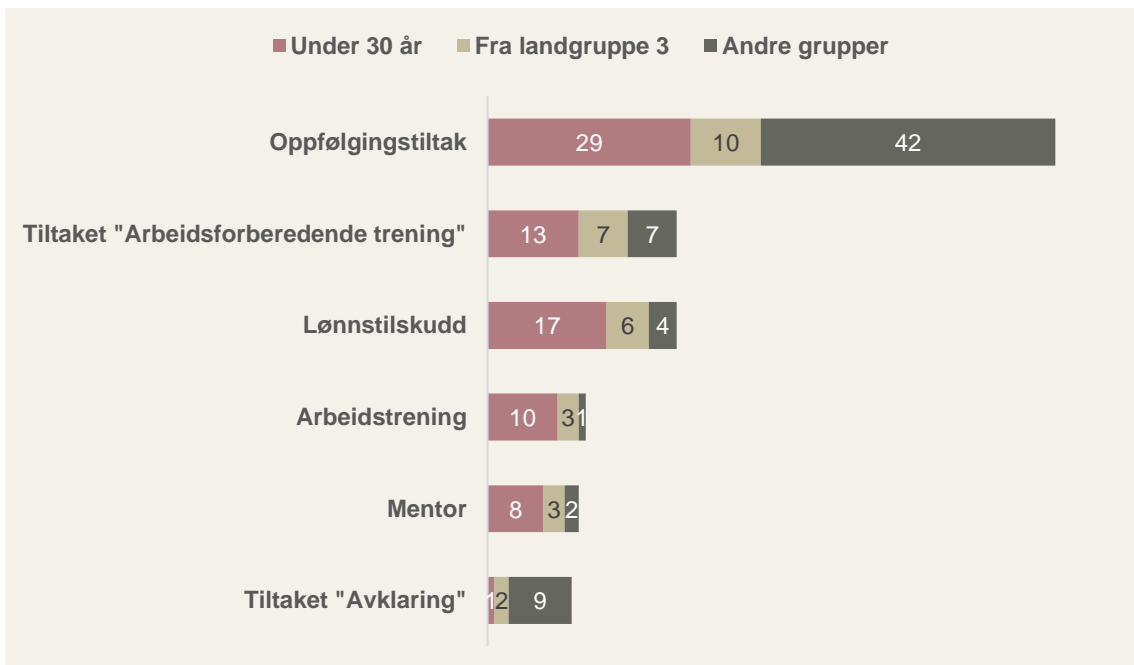
²⁰ Blant disse kan det være noen under 30 år og som dermed blir telt to ganger. Men dette er svært få.

(Kilde: NAV Dalane)

Vi ser at oppfølgingstiltak, arbeidsforberedende trening og lønnstilskudd er statlige tiltak som i stor grad blir benyttet²¹. Blant deltakerne i disse tiltakene finner vi også arbeidssøkere under 30 år og arbeidssøkere med flyktningbakgrunn. Hvordan disse prioriterte gruppene fordeler seg på ulike statlige tiltak er skissert i figuren under;

Figur 7 – Antallet arbeidssøkere under 30 år og arbeidssøkere med flyktningbakgrunn som deltar i statlige tiltak. Status april 2023

²¹ Mer informasjon om disse tiltakene er lagt i rapportens vedleggsdel.

(Kilde: NAV Dalane)

Oversikten tyder på at begge gruppene blir prioritert, spesielt i forbindelse med tiltakene arbeidstrening og lønnstilskudd. Av den totale populasjonen arbeidssøkere som har fått tildelt statlige tiltak, ser vi at de nevnte gruppene legger beslag på en større andel av tiltaksplassene enn antallet skulle tilsi.

I intervju opplyser NAV at blant personer fra landgruppe 3 er det ikke uvanlig å melde seg som arbeidssøker på et tidlig stadium av kvalifiseringsløpet/ norskopplæringen. Men for å kunne dra nytte av et statlig tiltak vil det være nødvendig med et visst nivå på norskferdighetene. NAV opererer ikke med noen ingen eksakt grense, men for å fungere på en arbeidsplass vil det som hovedregel være krav om norskferdigheter på nivå A2 eller høyere²².

2.1.12 IVARETAKELSE AV AKTIVITETSPLIKTEN

I forbindelse med prosjektet har vi foretatt en manuell gjennomgang av alle mottakere av sosialhjelp som er aktuelle for aktivitetsplikt, det vil si mottakere under 30 år. Gjennomgangen er avgrenset til mottakere i oktober og november 2022. Vår gjennomgang viser at samtlige av disse er blitt henvist til og deltar i tiltaket Veien til arbeid. Kravet om aktivitet for disse er med andre ord oppfylt, slik loven krever. Et viktig funn er at samtlige 79 mottakere av økonomisk sosialhjelp i perioden er blitt fulgt opp av de ansatte i NAV, enten ved at de er innvilget unntak eller at det er stilt krav om aktivitet (se ellers eget kapittel om antallet sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt).

2.1.13 VÅR VURDERING AV TILTAKSBRUK OG RESULTATER

Vår gjennomgang tyder på at sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn er en av de prioriterte gruppene i NAV. Disse får prioritet ved knapphet på tiltak, og de ansatte setter av tid til oppfølging etter behov. I regi av AKS Kompetanse tilbys egne tiltak forbeholdt sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og sosialhjelpsmottakere med svake norskferdigheter. I tillegg ser vi at disse gruppene gis prioritert i fordelingen av statlige tiltak. Dette er alle tiltak hvor formålet er å øke sjansene for en overgang til utdanning eller arbeid.

Imidlertid ser vi at bruken av det kommunale tiltaket Kvalifiseringsprogram overfor disse prioriterte gruppene har gått ned. Mens andelen med aktivitetsplikt/ flyktningbakgrunn var 37 prosent i 2019, er andelen redusert til 12 prosent i 2022. Selv om tildeling av

²² I norskopplæringen er det vanlig å måle elevenes prestasjoner utfra en felles europeisk standard. Dette er en skala som går fra A1 som er lavest, dernest til A2, deretter B1, og til sist B2 som er høyest. For en nærmere beskrivelse av disse nivåene, se rapportens vedleggsdel.

Kvalifiseringsprogram vil være mest aktuelt for dem over 30 år, da yngre ofte vil ha mer behov for å få utredet helsemessige utfordringer og arbeidsevne, bør NAV Dalane vurdere hva som kan gjøres for å øke andelen.

Vi ser også at NAV Dalane ikke har dokumentasjon på hvorvidt sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt er vurdert for Kvalifiseringsprogrammet. I henhold til *Nasjonale mål- og hovedprioriteringer for de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen i 2022* skal sosialhjelpssøkere vurderes for Kvalifiseringsprogrammet før iverksettelse av en eventuell aktivitetsplikt, og vurderingen skal dokumenteres.

Siden oppstart i 2020 og frem til 31.12.2022 har AKS gjennom tiltaket «Veien til Arbeid» fulgt opp 31 sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt. Av disse er 23 avsluttet, hvor 14 har avsluttet til jobb eller skole. Gjennomsnittlig oppholdstid i tiltaket er i overkant av åtte måneder, noe som er kortere enn for deltakerne i tiltaket forbeholdt sosialhjelpsmottakere med språkvansker (tiltaket «Jobbmestring»). Under Korona-pandemien er aktivitetsplikten i perioder ikke blitt gjort gjeldende, og omfanget av aktivitetstilbudet har i perioder blitt redusert. Det er naturlig å tenke seg at dette kan ha forlenget oppholdstiden for deltakerne noe.

I tidsperioden 2021-22 har AKS fulgt opp 9 deltakere i tiltaket «Jobbmestring», med en gjennomsnittlig oppholdstid i tiltaket på 13,3 måneder. Resultatene så langt er at to er avsluttet og 1 har fått jobb. Med kun seks plasser tilgjengelig til enhver tid, blir tallene små. Sammenlignet med tiltaket «Veien til Arbeid» ser vi at gjennomsnittlig oppholdstid er høyere, og overstiger ett år. Etter vår vurdering viser disse tallene at dette er en utfordrende gruppe å få over til utdanning eller arbeid. Samtidig er det et poeng at med få plasser, må tiltaket rettes mot de som står lengst borte fra utdanning og arbeid, noe som sin tur vil påvirke resultatoppnåelsen.

Sammenlignet med det totale antallet sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn (191), må antallet plasser på tiltaket Jobbmestring sies å være lavt. Men som vi skal se i et senere kapittel, viser en gjennomgang vi har gjort blant sosialhjelpsmottakere med lang stønadstid og botid i Eigersund, at ikke alle disse er aktuelle for dette tiltaket.

Både tiltaket Veien til arbeid og Jobbmestring gir veilederne en unik mulighet til å kartlegge deltakerne. Etter vår vurdering har tiltakene en viktig funksjon når det gjelder å finne ut hva som må til for å få til en overgang til utdanning eller arbeid, både på kort eller lang sikt. Etter vår vurdering er resultatene gode, målt i andel med overgang til utdanning eller arbeid. Samtidig er det vanskelig å trekke bastante konklusjoner, grunnet manglende sammenligningsgrunnlag og små tall.

Når det gjelder bruken av Kvalifiseringsprogrammet ser vi at Eigersund ligger forholdsvis lavt sammenlignet med Rogalands- og landssnittet, målt i *Antall mottakere av kvalifiseringsstønning per 1000 innbyggere 18-66 år*. Vi ser også at bruken av Kvalifiseringsprogrammet blant de prioriterte gruppene har gått ned. Etter vår vurdering kan bruken av programmet med fordel økes, både generelt og blant de prioriterte gruppene, da resultatene viser at programmet har effekt.

2.2 BLIR DELTAKERNE ØKONOMISK UAVHENGIGE OG KOMMER DE UT I JOBB?

2.2.1 REVISJONSKRITERIER

NAV sitt hovedmål er flere i arbeid og aktivitet, jf. NAV-lovens paragraf 1. Hvordan NAV-kontoret skal jobbe for å nå målet, blir nærmere spesifisert i mål- og resultatkrav fra stat og kommune, og med to eiere har kontoret en rekke mål. Mens statens målsettinger framgår av mål- og disponeringsbrevet²³, framgår kommunens krav av kommunale styringsdokumenter, foruten intern kontrakt mellom NAV og den enkelte kommune²⁴.

I henhold til Partnerskapsavtalen mellom Eigersund kommune og Arbeids- og velferdsetaten i Rogaland heter det at NAV Dalane skal arbeide for «å for å få flere innbyggere i arbeid og aktivitet, og færre på stønad».

I *Inkluderings- og integreringsplan for Eigersund kommune 2016-19*, som fremdeles er gjeldende, heter det at et hovedmål for integreringsarbeidet i Eigersund kommune er å «legge til rette for at nyankomne innvandrere skal kunne bli økonomisk selvstendige og uavhengige av kommunal støtte etter 3-5 år». Målet er nådd når:

- 55 prosent av alle som har gått på introduksjonsprogrammet er helt eller delvis i jobb/utdanning 1 år etter avsluttet introduksjonsprogram.
- 70 prosent av alle som har deltatt i introduksjonsprogrammet er helt eller delvis i jobb/utdanning 3 år etter fullført introduksjonsprogram.
- 80 prosent av alle som har deltatt i introduksjonsprogrammet er helt eller delvis i jobb/utdanning 5 år etter avsluttet introduksjonsprogram, eller det er avklart at arbeid ikke er forenlig med helsesituasjonen.

²³ NAV Rogaland mottar hvert år et mål- og disponeringsbrev som tar utgangspunkt i tildelingsbrevet fra Arbeids- og sosialdepartementet og langtidsplanen for 2018-21.

²⁴ Denne interne kontrakten kalles «Oppdragsbrev».

Ut fra disse føringene har vi utledet følgende revisjonskriterier (det vil si krav eller forventninger til kommunen):

- Antallet sosialhjelpsmottakere, herunder også mottakere med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn, skal reduseres i Eigersund kommune.
- Blant tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet skal prosentandelen med overgang til utdanning eller arbeid være minst 55, 70 eller 80 prosent, etter hhv. ett tre eller fem år etter avsluttet program.

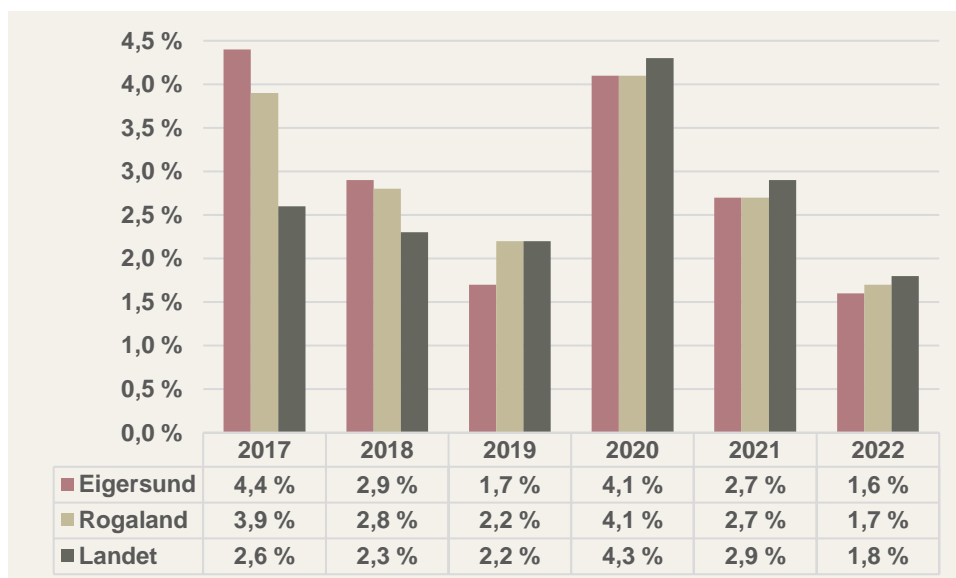
2.2.2 TO INNFALLSVINKLER

I omtalen av det enkelte kommunale eller statlige tiltak ovenfor hentet vi ut tall på omfang og resultater hvor dette var mulig. I dette kapittelet vil vi konsentrere oss om tall på kommunenivå. I den grad det er mulig, vil vi avgrense tallmaterialet til sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn.

2.2.3 UTVIKLINGEN I ANTALL ARBEIDSLEDIGE OG SOSIALHJELPSMOTTAKERE

Antallet sosialhjelpsmottakere henger nøye sammen med utviklingen i arbeidsmarkedet. De to neste figurene viser andel arbeidsledige, fordelt på to ulike aldersgrupperinger²⁵.

Figur 8 - Andel arbeidsledige i alderen 16-67 år av befolkningen 16-67 år

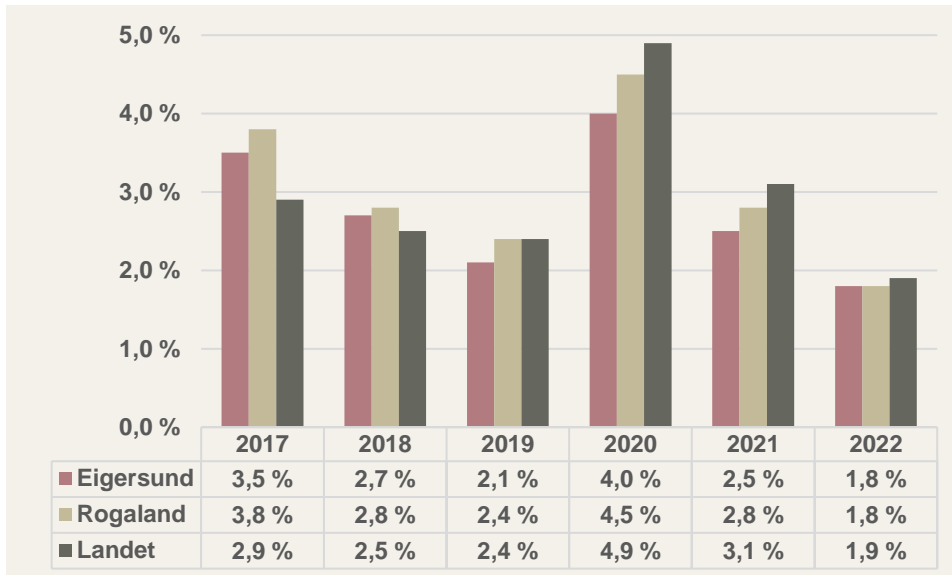

²⁵ Begrepet «arbeidsledig» omfatter her både helt ledige og antall i arbeidsrettede tiltak (også kalt «brutto arbeidsledighet»).

(Kilde: NAV Rogaland)

Under Korona-pandemien steg andelen arbeidsledige både i Eigersund, Rogaland og landet, mens tallene har bedret seg utover 2021 og -22. Sammenlignet med før pandemien (2019), ser vi at andelen er lavere i 2022. Dette gjelder både i Eigersund, i Rogaland og på landsbasis.

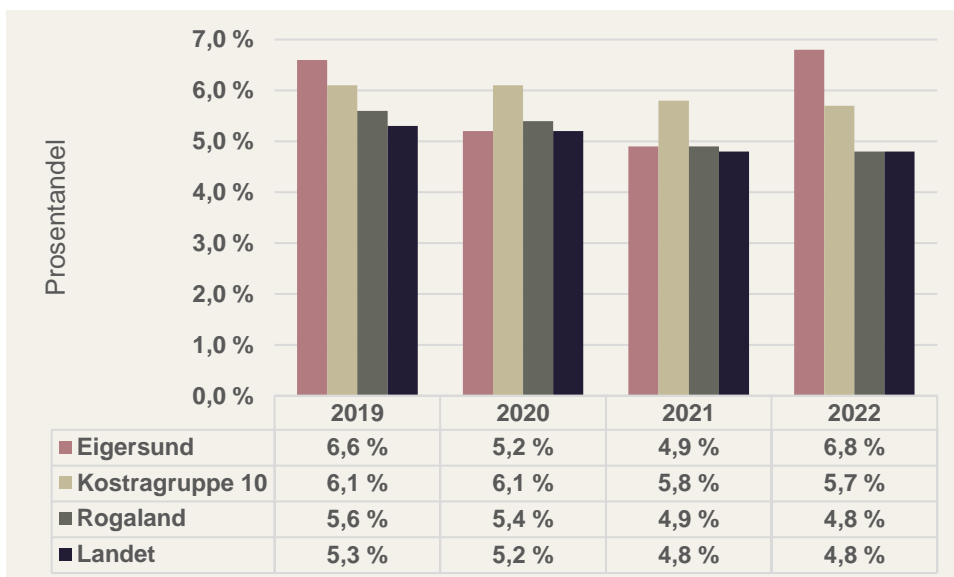
Figur 9 - Andel arbeidsledige i alderen 16-29 år av befolkningen 16-29 år

(Kilde: NAV Rogaland)

De samme tendensene ser vi også for aldersgruppen 16-29 år. I tidsperioden som er tatt med her, er ledigheten rekordlav i 2022. For å se nærmere på omfanget av sosialhjelpsmottakere har vi hentet tall fra Framsikt. Her strekker tallmaterialet seg tilbake til 2019. Samtidig er det mulig å hente ut tall for kommunegruppa Eigersund tilhører. Verdt å nevne er at tallene omfatter både personer som har sosialhjelp som hovedinntekt, som supplerende og som engangsyttelse;

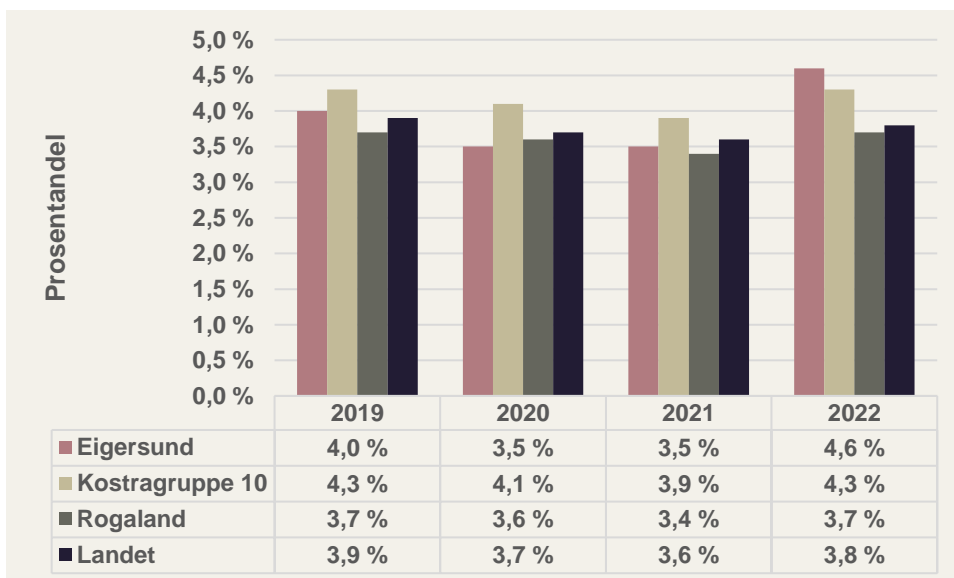
Figur 10 – Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år av innbyggere 18-24 år (prosent)

(Kilde: Framsikt/SSB)

Målt i andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år av innbyggere 18-24 år, ligger Eigersund over snittet, både i kommunegruppa, Rogaland og landet²⁶. Samtidig ser vi en nedgang i pandemi-årene 2020 og -21. Fra NAV får vi opplyst at denne nedgangen kan knyttes til at unge ble prioritert for tiltak og oppfølging under pandemien. I de tre neste figurene har vi sett nærmere på andelen sosialhjelpsmottakere i en større aldersgruppe, nærmere bestemt 20-66 år²⁷;

Figur 11 – Andel sosialhjelpsmottakere 20-66 år av innbyggere 20-66 år

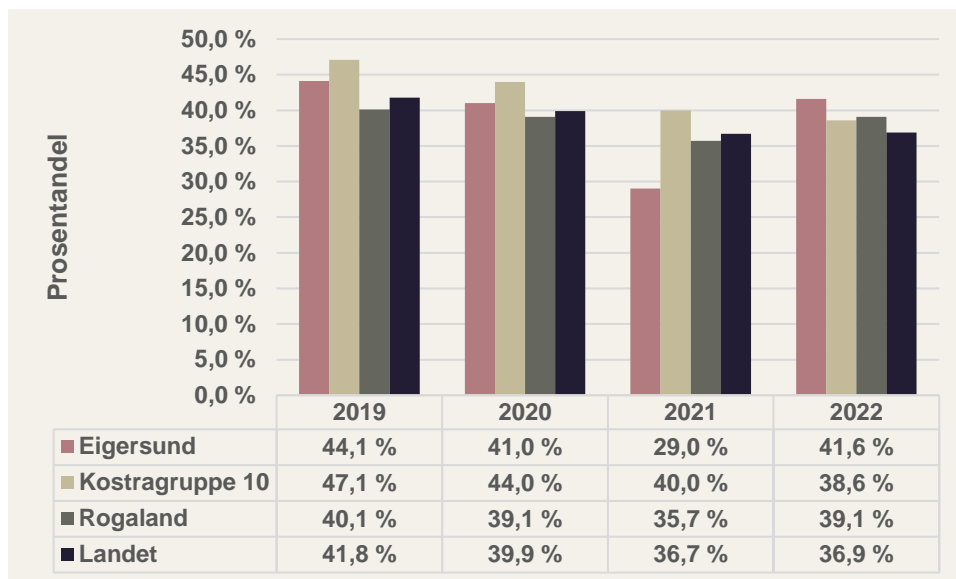
(Kilde: Framsikt/SSB)

²⁶ I Framsikt/SSB finnes kun tall på aldersgruppen 18-24 år, ikke 18-30 år

²⁷ Framsikt opererer med denne aldersinndelingen.

Fra NAV får vi opplyst at nedgangen i 2020 og -21 kan knyttes til statlige ordninger som arbeidsavklaringspenger og dagpenger som ble forlenget og/eller styrket under Korona-pandemien. I tillegg ble arbeidsmarkedet bedre. Samlet sett resulterte dette i færre med behov for økonomisk sosialhjelp. Samtidig fremheves at prisvekst og en kraftig økning i antall bosatte flyktninger har bidratt til en økning i 2022. Dette understøttes av økningen vi ser generelt, både i kommunegruppa, Rogaland og landet. Og som vi skal se, har Eigersund de to siste årene bosatt et betydelig høyere antall flyktninger enn snittet i kommunegruppa, Rogaland og landet.

Figur 12 – Andel mottakere (alle aldersgrupper) med sosialhjelp som hovedinntektskilde

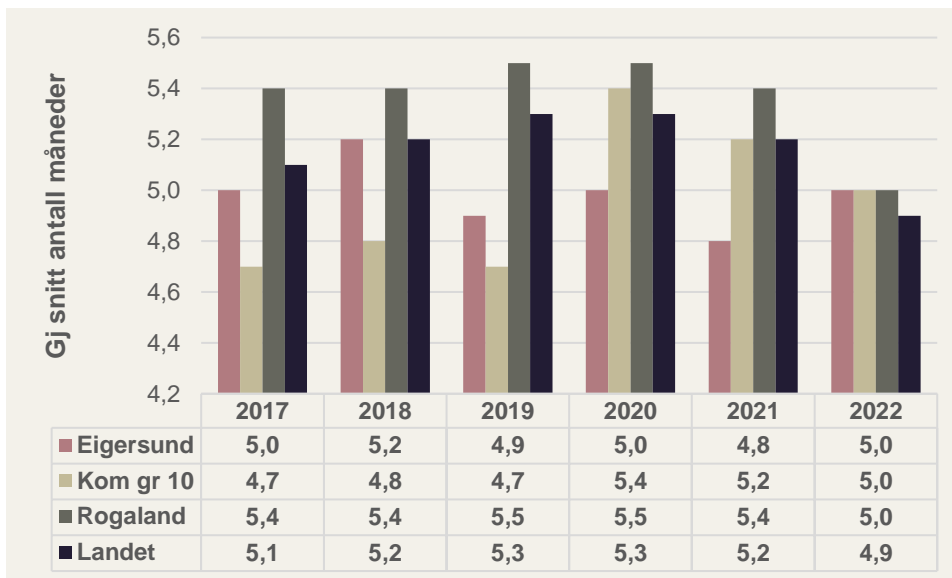
(Kilde: Framsikt/SSB)

Med unntak av 2021, har andelen holdt seg forholdsvis stabil. Fra NAV får vi opplyst at nedgangen i 2021 først og fremst kan knyttes til statlige ordninger som arbeidsavklaringspenger og dagpenger som ble forlenget og/eller styrket under Korona-pandemien, men at dette ble strammet inn igjen i 2022.

2.2.4 STØNADSLENGDE

Målt i gjennomsnittlig antall måneder per år blant sosialhjelpsmottakere 20-66 år, ligger Eigersund omtrent på linje med snittet i Rogaland, kommunegruppa og landet, og har gjort dette over lengre tid (dette fremgår også av figuren avgrenset til mottakere med sosialhjelp som hovedinntekt);

Figur 13 - Stønads lengde sosialhjelpsmottakere. Gjennomsnittlig antall måneder per år

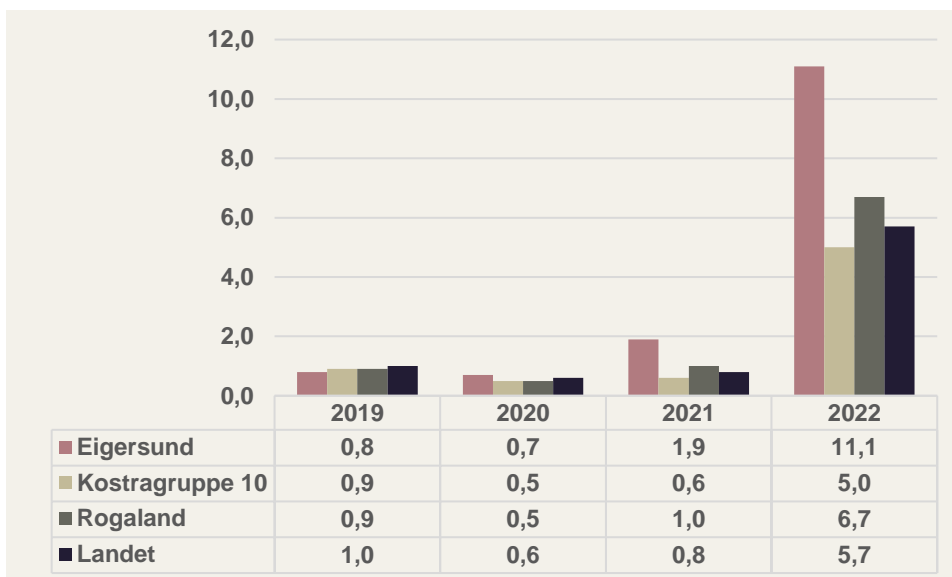
(Kilde: KOSTRA)

Som vist tidligere ligger Eigersund høyt målt i andel sosialhjelpsmottakere blant innbyggerne, både avgrenset til aldersgruppen 18-24 år og aldersgruppen 20-66 år. Målt i stønadslengde ligger imidlertid Eigersund på nivå med kommunegruppa, Rogaland og landet. Med andre ord har Eigersund relativt mange sosialhjelpsmottakere, men de blir ikke værende sosialhjelpsmottakere lengre enn andre steder.

2.2.5 SOSIALHJELPSMOTTAKERE MED FLYKTNINGBAKGRUNN

I forbindelse med prosjektet har vi hentet inn og analysert tall på sosialhjelpsmottakere med og uten flyktningbakgrunn (se figur innledningsvis i rapporten). Denne figuren viser at antallet sosialhjelpsmottakere *uten* flyktningbakgrunn gikk ned mot 2019, men at antallet har steget i årene etter. Ser vi på utviklingen i antallet sosialhjelpsmottakere *med* flyktningbakgrunn, kan økningen fra 2021 til -22 trolig relateres til den kraftige økningen i antall bosatte i Eigersund;

Figur 14 – Antall bosatte flyktninger per 1000 innbyggere

(Kilde: Framsikt/SSB)

Målt i antall bosatte flyktninger per 1000 innbyggere hadde Eigersund en kraftig økning i 2021 og -22, sammenlignet med tidligere år. Av figuren ser vi at Eigersund de to siste årene har bosatt et betydelig høyere antall enn snittet i kommunegruppa, Rogaland og landet.

Kommunen opplyser i intervju at en høy andel av nåværende deltakere i introduksjonsprogrammet har behov for supplerende sosialhjelp, da introduksjonsstønden utgjør 15 000 kr netto per måned, noe som for mange ikke vil være tilstrekkelig. I stor grad gjelder dette deltakere med omsorg for barn²⁸. Økningen i antallet bosatte kan på denne måten bidra til flere sosialhjelpsmottakere.

I forbindelse med forvaltningsrevisjonsprosjektet har vi valgt å se nærmere på gruppen sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn som mottok sosialhjelp i 2022. Blant annet har vi undersøkt hvor stor andel av de 191 sosialhjelpsmottakerne som har sosialhjelp som hovedinntekt. Vår gjennomgang viser at 58 prosent (111 av 191) har sosialhjelp som hovedinntekt, mens resterende 42 prosent (80 av 191) har sosialhjelp som supplerende inntekt. Sammenlignet med figur 12, ser vi at andelen med sosialhjelp som hovedinntekt er noe høyere blant sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn, enn blant sosialhjelpsmottakere generelt.

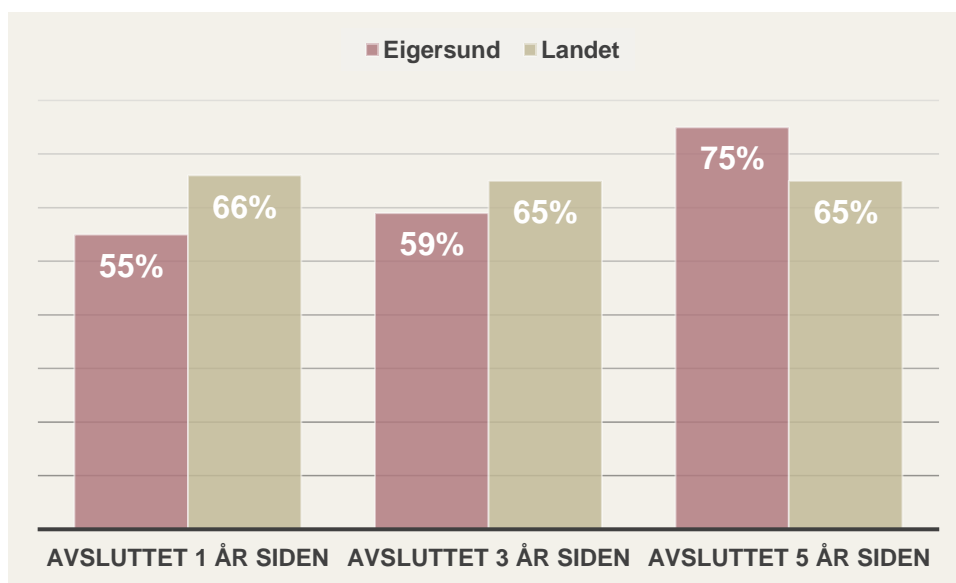
2.2.6 SÆRSKILT OM SYSSELSETTING ETTER FULLFØRT INTRODUKSJONSPROGRAM

Som nevnt har Eigersund kommune gjennom sin Inkluderings- og integreringsplan 2016-19 fastsatt konkrete målsettinger for overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet

²⁸ Eigersund kommune følger statens veiledende satser for sosialstønad ved omsorg for barn, og foretar ingen avkortning for barn nummer 2 eller fler.

introduksjonsprogram. I planen heter det at for dem som avsluttet programmet for 1 år siden, skal minimum 55 prosent ha fått til en overgang til jobb eller utdanning. For dem som avsluttet programmet for tre år siden, skal tilsvarende andel være 70 prosent, og for dem som avsluttet for fem år siden, skal andelen være 80. I forbindelse med prosjektet har vi sett nærmere på andelen i utdanning eller arbeid etter avsluttet introduksjonsprogram, avhengig av telletidspunkt;

Figur 15 - Prosentandel i utdanning eller arbeid henholdsvis 1, 3 eller 5 år etter avsluttet program²⁹

(Kilde: IMDI)

Av figuren ser vi at blant dem som avsluttet programmet for 1 år siden, har 55 prosent gått over til utdanning eller arbeid. Målet for dette telletidspunktet er dermed nådd. I planen heter det videre at for dem som avsluttet programmet for tre år siden, skal andelen med overgang til utdanning eller arbeid være 70 prosent. Her ser at målet ikke er nådd. For dem som avsluttet for fem år siden, skal prosentandelen være 80, men heller ikke dette målet er nådd.

2.2.7 SOSIALHJELPSMOTTAKERE MED FLYKTNINGBAKGRUNN, HØY STØNADSLENGDE OG FEM ÅRS BOTID I EIGERSUND

Som nevnt utgjorde antallet sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn i 2022 191 av totalt 448. I prosjektet har vi sett nærmere på hvor mange av disse som har mottatt sosialhjelp mer enn 6 måneder, og som i tillegg har bodd i Eigersund mer enn fem år. Vår manuelle gjennomgang avdekker at dette gjelder 25 mottakere. Spørsmålet vi har stilt oss, er hvilken arbeidsrettet

²⁹ Som utdanning regner Integrerings- og mangfolddirektoratet ordinær utdanning utover grunnskole, nærmere bestemt videregående skole, universitet eller høyskole.

oppfølging disse har fått. Før vi går nærmere inn på dette, vil vi si litt om alderssammensetningen:

- 18-30 år: 3 mottakere
- 30-50 år: 17 mottakere
- Over 50 år: 4 mottakere

Vi ser at hovedvekten befinner seg i aldersgruppen 18-50 år. I vår gjennomgang av NAV sine registrerte opplysninger ser vi at flere er i gang med utdanning eller har nylig fullført utdanning. Dette inkluderer også videregående skole. For noen har det vist seg vanskelig å skaffe seg læreplass, noe som har ført til et ufrivillig stopp på veien mot fagbrev. Flere har fått prøvd seg i arbeidslivet i større eller mindre grad, og har dermed startet arbeidet med å skaffe seg arbeidslivserfaring i Norge. For kvinnene i utvalget ser vi at det så langt i stor grad har dreid seg om vikararbeid av kortere varighet, mens for mennene har det vært mye sesongbasert produksjonsarbeid. Men her er det selvsagt variasjoner blant de registrerte brukerne vi har gjennomgått.

Videre ser vi at om lag halvparten står registrert med en forholdsvis omfattende tiltakshistorikk. Dette er tiltak som arbeidstrening, mentor, lønnstilskudd, Kvalifiseringsprogram og Yrkesrettet norskopplæring, og noen har fått tildelt samme tiltak flere ganger. Blant de som ikke står oppført med tiltakshistorikk, finner vi flere med behov for helsemessige avklaringer.

Videre viser gjennomgangen at om lag halvparten står oppført med språklige barrierer/ manglende norskferdigheter som en sentral hindring for overgang til utdanning eller arbeid. Vi ser også at dette er personer med lav utdanning/ lav formell kompetanse fra før. I intervju fremhever NAV at lite skolegang ofte innebærer at studieteknikk ikke er innlært, og at læringskurven dermed ofte flater ut. Kombinert med et arbeidsmarked som i liten grad etterspør arbeidskraft med svake norskferdigheter og lav utdanning, blir overgangen til fast arbeid på fulltid vanskelig. NAV fremhever også at noen kan ha helsemessige utfordringer som vanskelig lar seg å avdekke før vedkommende får prøvd seg i arbeid.

Som nevnt står om lag halvparten oppført med manglende norskferdigheter som en sentral hindring for overgang til utdanning eller arbeid. Av disse igjen ser vi at om lag halvparten er blitt vurdert for deltakelse i tiltaket «Jobbmestring». Med andre ord er det en forholdsvis stor andel NAV vurderer *ikke* å være aktuelle for dette tiltaket.

I intervju fremhever NAV at de anser flere som aktuelle på et senere tidspunkt, da disse mottakerne per i dag har andre aktiviteter som skal fullføres (statlige NAV-tiltak, skole etc.), eller de har helsemessige utfordringer som må avklares først.

Videre fremhever NAV at tiltaket «Jobbmestring» først og fremst er opprettet for dem med så svake norskferdigheter at de ikke kan nyttiggjøre seg statlige tiltak. De personene i utvalget NAV anser *ikke* å være aktuelle for tiltaket «Jobbmestring», vil primært bli søkt inn til statlige tiltak etter behov, får vi opplyst. Vår gjennomgang viser også at mange i utvalget har deltatt i statlige tiltak eller er/ har vært under utdanning, og flere har hatt deltidsstilling eller vikararbeid. Dette er med andre ord personer med relativt gode norskferdigheter.

I intervju fremhever NAV at for noen av personene i utvalget kan det være tale om sykdommer eller lyte som er ervervet før ankomst Norge. Selv om NAV avdekker disse, og avklarer at det ikke finnes muligheter for overgang til utdanning eller arbeid, vil vedkommende ikke ha rett til ytelse etter folketrygdloven (statlige trygdeytelser)³⁰. Etter endt kartlegging vil vedkommende returnere til sosialhjelp som ytelse til livsopphold, dersom vedkommende ikke oppnår overgang til utdanning eller arbeid³¹.

2.2.8 VÅR VURDERING

Selv om antallet arbeidsledige har gått kraftig ned, har antallet mottakere av økonomisk sosialhjelp gått opp i Eigersund. Økningen har funnet sted både i aldersgruppen 18-24 år og i gruppen sosialhjelpsmottakere som helhet. Vi ser også at antallet sosialhjelpsmottakere med flyktningbakgrunn har økt, noe som trolig kan relateres til et rekordhøyt antall bosatte flyktninger i 2022. De to siste årene har Eigersund bosatt et betydelig høyere antall enn snittet i kommunegruppa, Rogaland og landet, og NAV Dalane opplyser at en høy andel av deltakerne i introduksjonsprogrammet har behov for sosialhjelp, ved siden av introduksjonsstøtten.

Kombinert med generell høy prisvekst har det høye antallet bosatte flyktninger bidratt til flere sosialhjelpsmottakere i Eigersund, til tross for et bedret arbeidsmarked.

I henhold til kommunens plan for integrering er det et mål at av dem som avsluttet introduksjonsprogrammet for 1 år siden, skal 55 prosent ha fått til en overgang til utdanning eller arbeid. Vi ser at kommunens mål for dette talletidspunktet er nådd. I kommunens plan heter det videre at for dem som avsluttet programmet for tre år siden, skal andelen være 70 prosent. Her ser at målet ikke er nådd. Og for dem som avsluttet for fem år siden, skal prosentandelen med overgang til arbeid eller utdanning være 80 prosent, men heller ikke denne målsettingen er nådd.

³⁰ Flere trygdeordninger fordrer medlemskap i folketrygden i minimum fem år og/eller inntektsgivende arbeid i en periode før behovet for inntektssikring oppstår.

³¹ Mer informasjon om retten til den statlige ytelsen arbeidsavklaringspenger i kartleggingsperioden er lagt i rapportens vedleggsdel.

I vår manuelle gjennomgang av sosialhjelpsmottakere som har mottatt sosialhjelp mer enn 6 måneder, og som i tillegg har bodd i Eigersund mer enn fem år, ser vi at de fleste er under 50 år. Dette er personer som i stor grad har fått prøvd seg i arbeid eller utdanning, og om lag halvparten står oppført en forholdsvis omfattende tiltakshistorikk. Sistnevnte indikerer etter vår vurdering at NAV Dalane har gitt disse prioritet i sitt arbeidsrettede oppfølgingsarbeid. Vi ser også at om lag halvparten har svake norskferdigheter som hindring for overgang til utdanning eller arbeid, men at det er kun er de som ikke kan nyttiggjøre seg NAV sine tiltak som er aktuelle for tiltaket Jobbmestring.

2.3 TILBAKEMELDINGER FRA SOSIALHJELPSMOTTAKERNE

I forbindelse med forvaltningsrevisjonsprosjektet har vi intervjuet 10 tilfeldig valgte sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn. Sosialhjelpsmottakerne ble spurt om;

- Hvordan de opplever tiltak som de har deltatt i (relevans, nytteverdi)
- Hvordan de opplever samarbeidet mellom AKS og NAV
- Hva de mener kan være god bistand for å få til en overgang til utdanning eller arbeid

Sosialmottakerne forteller at de opplever aktivitetstilbudet som nyttig. Brukerne melder om gode erfaringer med «Veien til arbeid» og «Jobbmestring». Her opplever de å bli godt ivaretatt, med ansatte som er interesserte og lydhøre. De intervjuede fremhever at «Veien til arbeid» er med å skape en viss struktur på hverdagen, og at det er bra å ha et sted hvor man kan møtes fysisk. Terskelen for å spørre om hjelp oppleves som lavere ved fysisk oppmøte enn ved digital oppfølging. Tiltaket har gitt deltakerne hjelp til å skrive jobbsøknader, utarbeide CV og finne relevante jobber.

De intervjuede forteller om en egen aktivitetsplan som de har tilgang til via nettsidene til NAV. Aktivitetsplanen angir hvilke kortsiktige og langsiktige mål den enkelte har fastsatt i samråd med NAV. Planen er ikke statisk, men er i fortløpende endring, siden både sosialmottakeren selv, ansatte ved tiltakene og NAV-veileder har mulighet til å logge seg inn på aktivitetsplanen og gjøre endringer, som for eksempel å legge inn informasjon om hvilke jobber vedkommende har søkt på. De intervjuede forteller at løsningen fungerer bra, og at denne bidrar til å koordinere og skape et enhetlig tjenestetilbud.

Videre forteller de intervjuede at de opplever samarbeidet mellom de ansatte på tiltakene og veileder fra NAV-kontoret som godt. Begge parter bidrar i arbeidet med å få til en overgang fra utdanning og arbeid, og gir konkrete tips om hvor man kan finne mer informasjon om utdanningstilbud mv. På spørsmål om hvordan praksis er dersom deltakere i «Veien til arbeid» ikke møter til aktivitetstilbudet, forteller de intervjuede at de får trekk i stønaden.

De intervjuede forteller at arbeidstreeningen har funnet sted på arbeidsplasser de trives på og at arbeidsoppholdene har vært relevante med hensyn til interesser og skolebakgrunn. Lokale bedrifter og virksomheter nevnes. Men det kan også oppleves noe demotiverende å jobbe gratis, og flere forteller om en opplevelse av å ikke bli verdsatt på samme måte som de andre på arbeidsplassen. Selv om de jobber fulltid, vil det ikke være utsikter til ekstra utbetaling.

Imidlertid er det flere som forteller om egne helseplager som gjør det vanskelig å opprettholde et stabilt arbeidsforhold over tid. Sykdom hos ektefelle blir også nevnt, noe som gjør det ekstra utfordrende å håndtere arbeid på fulltid og oppfølging av barn til barnehage og skole.

Videre fremhever sosialhjelpsmottakerne at så sant man er heldig og får tilbud om ansettelse, vil lønnstilskudd være en bedre løsning enn arbeidstreening. De intervjuede tar derfor til orde for at NAV i større grad tilbyr arbeidsgivere dette. Tiltaket oppleves mer motiverende, og gir utsikter til en mer varig tilknytning til arbeidslivet, fremheves det.

VEDLEGG

Muntlige kilder:

Deltatt på oppstartsmøte:

- Kommunedirektør
- Kommunalsjef Finans og analyse
- Leder NAV Dalane
- Avdelingsleder kommunale tjenester i NAV
- Kommunalsjef Helse og omsorg
- Kommunalsjef Kultur og oppvekst

I forbindelse med prosjektet har vi intervjuet følgende personer:

- Leder NAV Dalane
- Avdelingsleder kommunale tjenester i NAV
- Avdelingsleder statlige tjenester i NAV
- Daglig leder AKS Arbeid og AKS Kompetanse
- Fagleder AKS Arbeid og AKS Kompetanse
- Jobbkonsulent AKS arbeid og AKS kompetanse
- 10 sosialhjelpsmottakere med aktivitetsplikt og/eller flyktningbakgrunn

Metodisk tilnærming

Mandatet for prosjektet inneholder både deskriptive og normative problemstillinger. Et eksempel på en deskriptiv problemstilling er «Hvilke tiltak blir benyttet for å aktivisere sosialhjelpsmottakere?» Her er hensikten å beskrive hvilke tiltak som blir benyttet, og i mindre grad vurdere oppfølgingen mot kriterier utledet av autorative kilder. «Hvordan fungerer tiltakene som blir benyttet for å aktivisere sosialhjelpsmottakere?» er et eksempel på en normativ problemstilling, der kommunens praksis vurderes opp mot føringer i lov og kommunale styringsdokumenter.

I prosjektet har vi i tett samarbeid med kommunen sett nærmere på ulike grupper sosialhjelpsmottakere. Utvalgene som er undersøkt er avgrenset på ulike variabler, som alder, ytelse, tidsrom for mottakelse av sosialstønad etc. Hensikten har vært å se nærmere på hvilken oppfølging disse har fått og hva som kjennetegner personene i det enkelte utvalg. For å få fram brukerstemmen, har intervjuet deltakere i tiltakene Jobbmestring og Veien til arbeid, basert på et tilfeldig utvalg utført av kommunen, basert på samtykke.

Intervjuene er gjennomført delvis strukturert. I forkant av intervjuene er det utarbeidet intervjuguider med forhåndsdefinerte spørsmål. Alle intervjuene er verifisert. Revisjonen har deretter kvalitetssikret rapporten i to ledd. I første omgang er rapporten kvalitetssikret internt. Deretter er rapporten sendt på høring til kommunedirektøren som har fått anledning til å gi tilbakemeldinger på eventuelle fakta-feil, og mulighet til å sende et høringssvar til rapportens vurderinger og anbefalinger.

Dataenes pålitelighet er sikret ved nøyaktig datainnsamling og behandling av dataene. Gyldighet betegner dataenes relevans for problemstillingene som er valgt. Revisjonen mener at dataene rapporten bygger på, samlet sett er pålitelige og gyldige, og at de gir et godt grunnlag for revisjonens vurderinger og anbefalinger.

Skriftlige kilder:

- Kommuneplan 2018-30 Eigersund kommune
- Budsjett og økonomiplan 2022-25 Eigersund kommune
- Inkluderings og integreringsplan 2016-19
- Mål og disponeringsbrev 2023 NAV
- Oppdragsbrev fra arbeids- og velferdsforvaltningen til kommunene 2022
- Partnerskapsavtale Eigersund kommune og NAV Rogaland
- Samarbeidskontrakt om vertskommunesamarbeid NAV Dalane
- Årsberetning 2021 Eigersund kommune
- Handlingsplan 2022 Omstilling i Eigersund kommune
- Årsmelding 2022 for AKS sine tiltak
- Rapport fra Fylkesmannens tilsyn med Eigersund kommune i 2020
- Veileder om samarbeid mellom kommunen og arbeids- og velferdsetaten om introduksjonsprogram
- Grønt hefte 2023 Kommunal og distriktdepartementet
- Veileder Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven, Arbeids- og velferdsdirektoratet
- Unge sosialhjelpsmottakere i storbyene. FAFO rapport 2016
- Kunnskapsgrunnlag for integrering Rogaland fylkeskommune 2020

Prosjekt Jobbmestring³²

I henhold til konkurransegrunnlaget for prosjektet skal Jobbmestring ha fokus på bistand knyttet til jobbsøkerprosessen og arbeidsformidling, for mennesker med innvandrerbakgrunn i yrkesfør alder som ikke klarer å tilegne seg den grunnkompetansen man trenger for å møte arbeidslivet eller nyttiggjøre seg arbeidsrettede tiltak i NAV. Tiltaket dekker 6 plasser for Eigersund kommune og 1 plass for Sokndal kommune, og tiltaket kan til enhver tid ha inntil 7 deltakere. Målet er en vanlig jobb.

Konkurransegrunnlaget spesifiserer at «mennesker med innvandrerbakgrunn» er her «innvandrere som har opprinnelse utenfor EØS, som har begrensede muligheter til å søke vanlig jobb eller skole, eller til å kvalifisere seg til ordinære statlige tiltak i NAV-systemet. Personene er i arbeidsfør alder mellom 18 og 67 år, og det er ønskelig å prioritere personer som har barn (barnefamilier). Årsaker til utfordringer for deltakelse i ordinære tiltak er språkutfordringer og kulturforskjeller. Tolketjenester kan tenkes å benyttes».

De statlige tiltakene Oppfølgingstiltak, Arbeidsforberedende trening, Mentor og Avklaring

- Tiltaket «Arbeidsforberedende trening» innebærer fulltids arbeid i en arbeidsmarkedsbedrift (tidligere kalt arbeidspraksis i skjermet virksomhet), og er myntet på personer hvor NAV har behov for kartlegging av arbeidsevnen/ rest-arbeidsevne.
- Oppfølgingstiltak (arbeidsrettet oppfølging)³³ kjøpes fra eksterne tiltaksleverandører, som gir en hyppigere/tettere oppfølging enn NAV-veilederne, og disse blir fulgt opp over tid, også etter oppstart i et arbeidsforhold. Varigheten av et slikt tiltak kan være opptil tre år.
- Tiltaket Mentor innebærer at NAV frikjøper en person i den aktuelle bedriften/virksomheten for å kunne gi tett oppfølging. Dette tiltaket gis ofte i kombinasjon med arbeidstrening eller lønnstilskudd, slik at tiltakene kan forsterke hverandre.
- Tiltaket «Avklaring» kjøpes av en ekstern tiltaksleverandør. Dette tiltaket er ikke så vanlig å benytte overfor arbeidssøkere under 30 år. Per april 2023 er det kun 1 av totalt 260 registrerte arbeidssøkere under 30 år som deltar i dette tiltaket.

³² Kilde: Konkurransegrunnlag for Jobbmestring AKS kompetanse/ doffin.no

³³ Ved tildeling av arbeidsrettet oppfølging er formålet å få innsikt i hvilke muligheter den enkelte har på arbeidsmarkedet, og hvilke ressurser og ferdigheter vedkommende har. I tillegg til kartlegging og vurdering av deltakerens arbeidsevne og behov for bistand, får vedkommende hjelp til å skaffe og beholde arbeid.

Fra NAV Dalane får vi opplyst at de som hovedregel ikke utarbeider resultater for de statlige tiltakene. NAV har med andre ord ikke tall på hvor mange som har fått jobb etterpå. Men i forbindelse med prosjektet har vi innhentet tall på hvor mange som har fått arbeid og hvor mange som er avsluttet i det statlige Oppfølgingstiltaket BA (tallene omfatter alle aldersgrupper).

- Fra 01.08.2021 - 31.12.2021 er 20 avsluttet. Av disse gikk 13 over til jobb.
- Fra 01.01.2022 - 31.12.22 er 64 avsluttet. Av disse gikk 38 over til jobb.
- Fra 01.01.2023- 08.03.2023 har 4 gått over til arbeid.

Om retten til arbeidsavklaringspenger

Ved helseutfordringer mottar vedkommende arbeidsavklaringspenger for en periode mens vedkommende blir kartlagt. Hvor lenge den enkelte kan motta arbeidsavklaringspenger vil variere, men et vedtak om tildeling gis som hovedregel for ett år om gangen. I henhold til folketrygdloven er det mulig å motta arbeidsavklaringspenger så lenge man mottar vilkårene om minst 50 prosent nedsatt arbeidsevne på grunn av sykdom, og er i behandling/ oppfølging som kan føre til bedring. I det øyeblikket vedkommende sin helsesituasjon er ferdig kartlagt/ avklart, og ingen videre behandling vil føre til bedring, mister vedkommende retten til arbeidsavklaringspenger.

Om ulike språklige nivåer i norsk

I norskopplæringen måles elevenes prestasjoner utfra en felles europeisk standard. Dette er en skala som går fra A1 som er lavest, dernest til A2, deretter B1, og til sist B2 som er høyest. For å gi en kort beskrivelse av nivåene, gir vi her noen eksempler:

- Ved søknad om permanent opphold stilles det krav om A1.
- A2 vil være tilstrekkelig for å klare seg i arbeidslivet.
- B1 er kravet for å kunne starte i videregående opplæring.
- B2 er kravet for å kunne studere ved universitet eller høyskole.